

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona
 Egy hónapra 2 korona

VIDÉKEN:
 Egy évre 28 korona
 Egy hónapra 2 k. 40 f

HIRDETÉSEK:

6-hasábos péld. sor egyszer 20 fillér,
 minden következőnél 16 fillér.

Nyitási péld. sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemen
 vasutak palotájában
 TELEFON-SZÁM: 367

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1912.

FŐSZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF

Szombat, november 9.

Mai számunk főbb közleményei:

- Uj állások, uj kiadások.
- Fölszentelt aradi internátus.
- Működik a kincstári fatelep.
- Fölemelték az autóbuszok viteldijait.
- Az aradi iskolák, mint katonai kórházak.
- Arad város öröksége.
- Glattfelder és a kalocsai érsekség.
- A Balkán kérdés a magyar delegációban.

Négy fillér.

Arad, november 8.

Ez az összeg, állítólag, nem pénz. Legalább magyar forgalmak szerint. És ezt a fölfogást szokták fölhasználni arra, hogy a mit csak lehet, ezzel az összeggel drágítsanak meg: „hiszen ezt a közönség úgy se érzi meg.” Amde adjuk össze egymás fölé azt a sok négy fillért, amelylyel a kávé árát fölemelték, amelylyel a szivar drágább lett, a piac egyes cikkeit fölszűrték, vegyük a mindennapos kiadások szaporulatát háromszázhatvanötösör, akkor megjedhetünk attól, mennyivel szaporította az ember háztartásának terheit a meg sem érezhető sok négy fillér.

Az autóbusz drágítására is bizonyosan az a gondolat vezetett, hogy a közönség nem érzi meg, a városnál pedig egy esztendőben sokat tesz ki. Fedezi nemcsak a megdrágított autóbust, de telik talán a város deficitjeinek csökkentésére is, és ami a fő: megmarad az a nimbusz, hogy a városnak mégis van egy jövedelmező vállalata. Hanem ez a négy fillér, különösen a többi, régi négy fillérek tetejébe, már kissé

sok. E mellett pedig, aki a kávé, meg a szivar drágulása miatt fölháborodott, leszokhatik a kávéházba járásról, a szivarról, aki azonban soknak találja az autóbusz steigerolását, az nem jöhet be gyalog a vasutról, mert csakugyan autóbuzson kell mennie. Vagy tán ezeknek ép a város tanácsolja: tessék a lóvasutra ülni!

Mérjük meg a szolgáltatás értékét annak új árával: tizenhat fillér a vasutól az autóbuzsnak még a végállomásáig is sok. Nem szólva Bécsről és a német városokról, ahol a villamosokon tíz fillérért, vagy ugyanennyi pfenningért háromszor-négyszer ennyi távolságot lehet bejárni, még Budapesttel is összehasonlítva is igen nagy ár a tizenhat fillér. Hogy valaha a lóvasut, boldog monopoliumának idejében, husz fillért szedett ugyanezért a távolságért, az ép annyira nem érv, mint ahogy nem lehet fölhozni példának, hogy a mikor lóvasut se volt, egy szekér csak hatvan krajcárért hozta be az embereket a vasuti állomásra. A közlekedés fejlődése, a városi élet tökétesbülése azt hozza magával, hogy a közuti járművek minél olcsóbbak legyenek, még akkor is, ha több kényelmet és előnyt jelentenek a régi rendszereknél.

Drágítani a közszolgáltatások egység-árait: a legkönnyebb, de a legrosszabb várospolitika. A mint hogy kevés zsenialitás volt a multnak azon, — egy idő óta pihenni látszó, — rendszerében, a mely a város anyagi egyensúlyának helyreütésére új, meg új községi adókat igyekezett kiszemelni, kezdve a kerékpár-adón, a bóza-adón keresztül a csirke-adóig. Súlyosabb beszámítás alá esik a drágítás, a mikor a vá-

ros a maga üzemének árait srófolja. Hiszen ezeknek az üzemeknek nagy előnye a magánvállalatok fölött, hogy nem kell az osztalékra, tantiémekre és egyéb hasonló kiadásokra fedezetet kihozniok: a mit a magánvállalatnak erre kellene fordítani, azt a községi vállalkozás ép a közönség előnyére fordíthatja és kell, hogy fordítsa. És ha ezen jobb helyzet mellett a községi üzem nem tud olcsó maradni, hanem emelni kénytelen az árakat, olyan mértékre, amelyet az autóbusz-üzem akkor se haladhatna túl, ha magáncég kezében volna, — akkor mi haszna és célja van nálunk egyáltalán a községi üzemeknek? Hogy a víz ára most is olyan nagy, mint a minő azelőtt, az angolok uralma alatt volt, ezt azzal indokolják, hogy a megváltási pör eldőlte előtt a város nem alkothat világos képet a vízvezeték jövedelmei felől és nem adhatja olcsóbban a vizet.

Az autóbusz-üzem fejlődésképes; ha már szükség van a jövedelem fokozására, (amint hogy az anyag-árak emelkedése úgy látszik, indokoltá teszik) annak lehetne más módja is. Ilyen mód lenne az autóbuszvonalainak, közlekedési hálózatának szaporítása. Ezzel az autóbusz-üzem ugyanis rég adósa a város közönségének. A kocsik szaporítása idején újra meg újra megígérik, — és ígéret marad. Persze a régi rendszert föntartani, és az árakat fölemelni, sokkal egyszerűbb és könnyebben végrehajtható.

Van azután még egy oldala az áremelésnek, ami a kávések áremelésének módszerére hasonlít. Amikor a kávések tavalyelőtt kartellszerűen fölemelték az árakat, azzal feleltek a közönség fölriadulására: hja, az

Egy éjszaka Algirban.

Írta: Horovitz Gusztáv.

Mikor este nyolc órakor: a mi számításunk szerint kilenckor — kinyulnak a Place de la Gouvernemen és a Place de la République pálmák közé bújtatott villamos ivilámpái és megindul az emberáradat a maga elképzeltetlen színvegyülékében, valami különös bizsergés szállja meg az idegent. Pillanatok alatt szeretne tájékozódni, megörögzíteni agyában egyszerre mindent, mintha attól félna, hogy az első benyomás varázslatos képe rövidesen megszűnik és a kelet tündérvilága csak álom volt, melyet elszalasztott. Mohón kergetjük a tarkábbnál-tarkább kepeket és ha a tömegben meglátunk egy fehér atlaszba burkolt, sudár termetű arab nőt, ehesen vetjük magunkat utána, holott tudjuk, hogy mohamedan asszonyt megbámulni provokáció és kellemetlen következményekkel járhat. A misztikus rejtélyesség csak pillanatig tud lebilincselni, mert új, teljes szépséget pompázva mutogató francia mondén parfümje, új meglepetés számunkra. Hiszen Algirban vagyunk, a mi tudatunk szerint Afrikában, abban a világ-részben ahol még ma is esznek emberhúst, ahol napirenden vannak a különböző törzsek gyilkos szerteszágai, akik a legfőbb és legelőkeltebb közléssel öltözött mondénekkal találkoznak, első pillanatban groteszk, meglepő, szinte varázslatos látványt nyújtanak. Mennyire csalódunk, Algir a legelőkeltebb kultúra inkarnációja. Ezt a kultúrát még becsesebbé, imponálóbbá teszi a sok ellentét, az évszázadokkal elmaradt mohamedán kultúrának ezernyi épségben tartott maradványa. Csak egyebet ne említsék a 40 lóerős auton száguldó burrosz arabnál, aki bő ruhában, turbánnal a fején vezeti saját automobiliját, mögötte pedig mélyen elfátyolozott asszonyai villogatják kíváncsi szemeiket a járókelőkre. Ezenél kiáltóbb kontrasztot aligha produkál Európa? Ne lepődjünk meg tehát ha Algirban találkoznak sok sok országban hiába keresve, a párisi divat legújabb remekeivel, ha itt halljuk az esti tüzzeneken Massenet, Sains Saint utolsó műveit, ha minden órában mas más ujságban olvashatunk a marokkói és balkáni eseményekről, ne lepjen meg itt bennünket semmi, a kaotikus forgalmon, a pokoli lárman és a csodálatos vegetáción kívül. No meg még valamin, amiről tulajdonképen írni akarok.

Algir a szerelem, mondjuk inkább a szabadszerelm város. Szeret itt mindenki. Banzülött és idegen. Arab, kabil, néger, francia, spanyol, angol, zsidó, asszony, leány, férfi és gyermek. Mintha Afrika tropikus melege egyetlen, szenvedélytől olvasztotta volna föl Algir minden idegsejtjét, a szerelmi mámorvá, annyira természetes ebben a városban a szerelem. Itt szeretnek nappal, éjjel talán még inkább nappal, mint éjjel, itt minden az erotikáé. A szerelmesen hajlongó pálmák, csókot fogó aloék, a sűrűn egymásra hajló páfrányok szerelmeiről beszélnek. Itt szerelmet terjeszt a tengerről a tikkadt éjszakába csapó hűvösebb szél, a kávéházak intím zugai, szerelemlömré csábít azaz meg száz apró szállodája, titkos jelre nyíló rejtett házaí és a Kazbának négyezer

századokkal elmaradt mohamedán kultúrának ezernyi épségben tartott maradványa. Csak egyebet ne említsék a 40 lóerős auton száguldó burrosz arabnál, aki bő ruhában, turbánnal a fején vezeti saját automobiliját, mögötte pedig mélyen elfátyolozott asszonyai villogatják kíváncsi szemeiket a járókelőkre. Ezenél kiáltóbb kontrasztot aligha produkál Európa? Ne lepődjünk meg tehát ha Algirban találkoznak sok sok országban hiába keresve, a párisi divat legújabb remekeivel, ha itt halljuk az esti tüzzeneken Massenet, Sains Saint utolsó műveit, ha minden órában mas más ujságban olvashatunk a marokkói és balkáni eseményekről, ne lepjen meg itt bennünket semmi, a kaotikus forgalmon, a pokoli lárman és a csodálatos vegetáción kívül. No meg még valamin, amiről tulajdonképen írni akarok.

Algir a szerelem, mondjuk inkább a szabadszerelm város. Szeret itt mindenki. Banzülött és idegen. Arab, kabil, néger, francia, spanyol, angol, zsidó, asszony, leány, férfi és gyermek. Mintha Afrika tropikus melege egyetlen, szenvedélytől olvasztotta volna föl Algir minden idegsejtjét, a szerelmi mámorvá, annyira természetes ebben a városban a szerelem. Itt szeretnek nappal, éjjel talán még inkább nappal, mint éjjel, itt minden az erotikáé. A szerelmesen hajlongó pálmák, csókot fogó aloék, a sűrűn egymásra hajló páfrányok szerelmeiről beszélnek. Itt szerelmet terjeszt a tengerről a tikkadt éjszakába csapó hűvösebb szél, a kávéházak intím zugai, szerelemlömré csábít azaz meg száz apró szállodája, titkos jelre nyíló rejtett házaí és a Kazbának négyezer

csókos ajka, mely megrészegetli az igazhívót és a hitetlent egyaránt. Algirban nem megy meglepetés számba, ha szállodád előtt hozzád simul egy ragyogó szemű, úde arca, rongysíban is méltóságos tartású tizenkét éves arab gyerekleány és perfect franciasággal kíváncsiskodik, vajjon tetszik-e neked. Ha mosolyogsz rá, már egyik mellékutca felé kacintgat és gyönyörök-gyönyöröt igéri számodra. Amit nálunk a büntető paragrafusok keményen sújtanak, ami miatt Németország tisztikara vesszőfutást járt, ami börtönbe juttatta az angolok egyik legnagyobb szellemóriását, ez a szerelem is itthon van Algirban. Fiatal legyőltök tolatkodó szemérmelenségét kell néha a legbrutálisabban visszautasítanod, vagy az idegvezetők leplezetlen ajánlataira az öklödet mutatnod, hogy elhiggyék ezen a téren való teljes integritásodat. Természetes ezeknél minden, ami homlokegyenest ellenkezik a mi erkölcsi fölfogásunkkal. Hiába emlegetsz rándert, hatóságot, a szemembe nézve és vagy a fejednél hagynak, vagy a visszautasított szolgálat helyett más ajánlatokkal akarják meggyőzni. Európa valóságos hadat üzent a pornográfikus köpeknek. Algirban a legforgalmasabb helyeken 10-12 éves mindkét nemű kölykök árulják a legelőkeltebb fotográfiákat, asztalozzák a Chat noir, jelen esetben nyilvánossági jelleggel felruházott mulató hely és nem kabaré, reklám kártyák. A szemérem ismeretlen fogalom és aki nem tud beilleszkedni a különben rokonszagos emberek gondolatvilágába és életfelfogásába, az ne is menjen Algirba, mert rosszul éri magát. A francia ledéregülés-sassága és a keleti bujasággal és a nem bűnös

idén nincs jég, a mü-jeget pedig méreg drágán kell megfizetni. Azóta voltak jégbő telek, — és a kávé ára mégse ment le. Most az autóbuzsár-emelésének az az oka, hogy a benzin, kartell következtében, negyven perccel drágább lett. Lehet. De fogadni mernék: ha a város most belemegy az áremelésbe, hiába bomlik föl később a kartell és hiába megy le a benzin ára negyven perccel: az autóbuzsár-jegy olcsóbb nem lesz. És ez a legrosszabb minden olyan újabb négy fillérben, amivel a közönség zsebéit megrövidítik.

Uj állások, uj kiadások.

(Negyvenexer korona tehertöbblet. — Arad város szervező bizottságának ülése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Szerencsére, már a jövő héten lesz Arad város törvényhatósági bizottságának az a közgyűlése, amelyen az 1913. évi költségvetést kell tárgyalnia. Ha még egynehány hét állna rendelkezésére a tanácsnak, akkor a pótdadó oly ijesztő mérvben emelkednék, hogy bizonyára be sem merné terjeszteni a költségelirányzatot, amely igen hü tükre az általános ingynek és drágaságnak, amikor az emberiség nagy tömegét alkotó szegény lényeknek az a jelszavuk: ha már tönkre kell menni, akkor menjünk gyorsan. *Ismét újabb, és pedig teljesen improduktív közigazgatási kiadások emelkedéséről van szó,* amelyek kétszeresen sújtják a város lakosságát. Uj állásokat kell szervezni az adóhivatalnál azért, hogy a jövő év elején életbe lépő és épen a legjobban sanyargatott középosztályt végsőkig kipróbáló adótvörvény végrehajtásához elég nagy apparátusa legyen — az államnak.

Hónapokkal ezelőtt rámutatott az Aradi Közlöny a progresszió jelszavába bújtatott csaláfpintásáira az új törvénynek, amely olyan városokban, mint Arad, csak pusztán jelszó, komoly tartalma nélkül. A 800 koronás adómentes minimum teljesen illuzórius, mert Aradon egy család nem élhet kevesebből, tehát mindenki keres nyolcszáz koronát, viszont azonban — mint Vannay Gyula tanácsnok ma délután a szervező bizottság ülésén kijelentette, — ezek az adózók sohasem fognak fizetni, mert rajtuk behajtani semmit sem lehet. A reform révén megszaporodott munkának terheit a város közönsége viseli, anélkül, hogy abból haszna lenne, másrészt pedig a progressziót nem élvező középosztály, a kereskedő, az iparos,

a fix fizetési tisztviselő és alkalmazott, nemcsak nagyobb állami, de tetemesen emelkedő városi adót is fizet.

Róka József aradi kir. pénzügyigazgató hónapokkal ezelőtt már figyelmeztette a várost, hogy készüljön az adóügyosztály személyzetének szaporítására, mert ha késedelem lesz az adóbehajtások és az adó kezelése körül, akkor ő a felelőséget magáról elhárítja és a város vállaira teszi át. Az államhatalom eme szigorú megnyilatkozása természetesen arra ösztönözte a tanácsot, hogy ennek a cégére alatt a legradikálisabb változásokat hajtsa végre a tisztviselő kar létszámában és ennek költségeit a város közönségével fizettesse meg. Nem először irunk most erről a szaporításról, sőt elmondottuk azt is, hogy egyedül csak az adóhivatalnak az átszervezése huszonhatezer koronába kerül. Most abból az alkalmából foglalkozunk a kérdéssel, hogy a szervezőbizottság ma délután tartott ülésén megtörtént az erre vonatkozó javaslat elkészítése és ennek tárgyalása folyamán Vannay Gyula tanácsnok azt a merész tételt állította fel, hogy a város közönségének egy fillérébe sem kerül a tekintélyes számú állások szervezése, sőt akkora lesz az adótöbblet, hogy körülbelül 10.000 korona felesleg marad a pénztárban. A bizottság tagjai egyértelműen mutattak rá ennek a szofizmának tarthatatlanságára és kijelentették, hogy ezzel az indokollással nem szabad a közönség elé lépni, mert nem szabad vele elhitetni, hogy a város polgárainak örülniök kell, ha a több jövedelmet azonnal elköltik és nem fordíthatják újabb terheinek enyhítésére.

Az adóhivatali személyzet szaporításának szükségességét Vannay tanácsnok az új adótvörvény révén jelentkező munkatöbblettel indokolta és kimutatta, hogy az évenként ismétlődő adókiadás folytán, továbbá az adózók számának szaporodásával olyan felelősségteljes munka hárul a hivatalra, melyet a mai létszámmal, különösen pedig az ott alkalmazott negyszámu rapidijasokkal, tehát felelősség nélkül dolgozó emberekkel, ellátni nem lehet. Azt javasolta, hogy a városok fejlesztéséről alkotott 1911. LVII. t. c. ama rendelkezésére tekintettel, mely szerint a város köteles egy éven belül minden állást a törvény intézkedései szerint átszervezni, mondja ki a törvényhatósági bizottság, hogy a következő állásokat kreálja az adóhivatalnál, azonban azokat csak a szükséghez képest fokozatosan tölti be.

Egy számvevő, aki az adóhivatal főnöke a IX. fizetési osztályban és 600 korona nyugdíjba beszámítandó pótlékkal. Egy irodaigazgató-főnökhelyettes, egy ellenőr. Mindkettő a IX. fizetési osztályban. Minthogy a jövőben a város tiz adóterületre oszlik, szükséges tiz elsőosztályú adóosztály, akik tizedik fizetési osztályba soroztatnak. Eddig öt számtiszt volt, az egyik közülük irodaigazgató,

a másik az ellenőr. tehát hét új állás szervezése válik szükségessé. Uj állás lesz továbbá a tizenkét másodosztályú adóosztály, valamennyi a IX. fizetési osztályban. Lesz egy nyilvántartó, egy iktató a X. f. o. ban. Uj állás továbbá négy adóhivatali gyakornok 1000 korona segélydíjjal és 240 korona lakbérrel és két évenként száz korona személyes pótlékkal. Szaporítani kell a végrehajtók számát is. Eddig három állandó és tizenkét napidijas végrehajtó helyett lesz öt szervezett és kilenc napidijas.

Az új szabályzat értelmében érettségi vizsga, továbbá a tizediknél magasabb fizetési osztályba sorozottaknak államszámviteltani vizsga a minimális kvalifikációjuk, valamennyit a törvényhatósági bizottság választja, míg az osztályba nem sorozottakat a polgármester nevezi ki.

A tanácsnok előterjesztése nem találkozott valami nagy lelkesedéssel a bizottsági tagokkal, de tekintettel a törvény kényszerítő erejére, valamennyien elfogadták és javaslatba is hozzák a törvényhatósági bizottságnak a szervezés kimondását, azonban azzal a feltétellel, hogy az állások csak akkor töltsenek be, amikor arra valóban elengedhetetlen szükség lesz, amit majd a jövő esztendő tapasztalata mutat meg. Ezért a 26.000 korona költséget nem is állítják be a jövő évi költségvetésbe, hanem azt mondták ki Steinhardt Már dr. javaslatára, hogy amikor az A. cs. e. v. adója esedékessé válik és pótköltségvetés készítésére kerül a sor, akkor gondoskodnak a fedezetéről is. Ez tehát az első liter a medve bőrére.

Hosszabb vitát keltett Visy Ferenc főpénztáros előterjesztése, aki rámutatva a városi pénztárban megismétlődő nagy tolongásra és a közönség részéről elhangzó gyakori panaszokra, továbbá arra, hogy tisztviselőhiány miatt sokszor igen nagy összegeket, százezreket a törvény ellenére egyedül a szolgálóval kénytelen rendeltetési helyére juttatni, azt kérte, hogy legalább két pénztári tisztviselő állás szervezésével szaporítsák a személyzetet. Ezzel szemben Vannay tanácsnok azt javasolta, hogy az adópénztárt válasszák el a főpénztártól, helyezték át az adóhivatalba, amiáltal egyik ellenőr felszabadul és a város nem lesz kénytelen új állásokat kreálni. Ez azonban csak akkor történhetik meg, ha a törvényhatóság a hivatalos helyiségek szaporítását is el fogja rendelni és ezért a kérdés elintézését arra az időre kérte halasztani. Rosenberg Miksa dr. és Reisinger Sándor bizottsági tagok azt indítványozták, hogy honosítsák meg a pénztári fizetéseknek a csekély rendszert, azonban ezt úgy Variassy Lajos polgármester, mint Vannay Gyula tanácsnok elleneztek, mert ehhez külön személyzet kellene és végül Rosenberg dr. indítványára úgy határoztak, hogy csak egy állás szervezésével segítenek a helyzeten és pedig úgy, hogy az adóhivatalnál egy elsőosztályú adóosztályi állást már a jövő év elején betöltenek, de ezt beosztják pénztári szolgálóval. Ez rosszabb állapot lesz a mostaninál, mert két helyen is kell dolgoznie és így folytonos surlódás keletkezik a két hivatal közt.

Ugyancsak személyzetszaporításra vonatkozó javaslatot terjesztett be Kúlyi János számvevő is, aki azt panaszolta, hogy a számvevőségnek öt tisztviselője mellett ugyanannyi napidijas dolgozik és végez a város anvagi érdekeit esetleg károsító munkát és a tisztviselők idejének legnagyobb részét a rapidijasok kitanítása és ellenőrzése foglalja le. Őt új tisztviselői állás kreálását hozta javaslatba, ami évi 8336 korona többkiadást jelentene. A bizottság nem vette jó néven, hogy a szervezés költségei nem voltak világosan feltüntetve, hanem úgy állították be, mintha a város közönsége csak kétezer és egynehány száz korona új terhet vállalna magára, míg a többi a különböző alapok viselik. Az igazság és őszinteség azt követeli, hogy a közönség tudja, hogy ha fizetnie kell, akkor az pótdadóból történik — jegyezte meg több bizottsági tag. Minthogy a polgármester véleménye szerint ez a dolgot nem sürgős, a bizottság nem is hozza javaslatba a szaporítást, hanem azt mondták ki, hogy majd az általános átszervezés alkalmával tárgyalja a kérdést.

Közös minisztertanács a bosnyák vasutakról. Budapestről jelentik. A miniszterelnöki palotában ma délelőtt tíz órakor Berchtold gróf közös külügyminiszter elnöklésével közös miniszteri értekezlet kezdődött. A miniszteri értekezleten részt vettek Bilinszki közös pénzügyminiszter.

landó binni Mohammed paradicsomi gyönyörökben, menjen Algirba és megkapja már itt a földön.

Este féltíz van. Most fizettük ki a vacsoránkat és a Place de la Gouvernment felé tartunk, ahol zuáv zenekar ad térzenét. Pár lépés után már hozzánk csatlakozik fehér burnuszát lebegtetve Musztafa barátunk, a legszemtelenebb kabil guide és arab táncmulatságra invitál meg bennünket. Dologra! dologra! kiáltással elfogadjuk az ajánlatot és megyünk a bálba. Egy hölgy is van velünk. Bécsi előkelőség, vidám, eleven, tréfára hajló bécsi asszony, aki ezen az egzotikus uton nem a szalónok esprítjéről híres és ünnepeelt bárónője, hanem pajtásunk, kalandjainkban egyik legnagyobb társunk, aki már előre örül annak, hogy bolondul majd ő belé valamelyik szenvedélyes arab ifju. Musztafa beszél, beszél, hogy ő Algir legelső és legnépszerűbb idegenvezetője, ő előtte kitarulnak a legtitkosabb ajtók, az ő protekciójával bejutunk még a leghatalmasabb arab főúr háremébe is, külön istentiszteletet rendeztet számunkra Algir legnagyobb moszkijában, elvezet bennünket a dervisek és marabuk temetőjébe, ott is a legszentebb moszkiba, ahová gyaúr még nem tette be a lábát. De elvezet bennünket az ezer gyönyörök paradicsomába a Kaszaba is, ha kell, éjfélete szemü, puhatestű spanyolaidó leányok ölelő karjaiba, ezer lakattal őrzött patyolat fátylu háremhölgyek titkos bu doárjaiba. Ha mind ez kevés, el megy velünk cédrus termetű, finom tetoválású, buja szépségű kabilléányok misztikus világítású ágyasházába, Musztafa elvezet bennünket párdüctestű iljakhoz, akiknek izmaiban villamoserő cikázik... Itt aztán

leintjük Musztafát és megelőgszünk az első sorban ajánlott arab táncmulatsággal, a többi csábító alkalmat nagylelkűen elszalasztjuk.

Musztafa szolgálatkészen meghajol és vezet bennünket zezugos utcákon keresztül, sötét sikátorok szeméthalmazain át egy kurta, még sötétebb utcába. Egy mórulú ház előtt megáll, háromszor kopog a kapura erősített acélkalapáccsal, pár pillanattig várunk, aztán óvatosan megnyílik a nehez tölgyfakapu, a keskenyre hagyott nyíláson kidugja a fejét egy öreg, ráncosképu asszony, utánozhatatlan hadarással pár szót vált arabul Musztafával, mire aztán egészen szétjárul a bejárat és mi belépünk egy oszlopos, fedett udvarba, melyet halványan világít be egy láncokon csüngő, templomi mécs formájú lámpa vörös tüze. Az udvar közepén álló szökőkút csobogása az egyetlen zaj, ami a házban hallatszik, meg a mi lépteinknek keleti szőnyegekkel tompított dobogása. Sehol egyetlen ember, semmi hang, zene, láрма, vagy egyéb, ami táncmulatságra emlékeztethetné az embert.

Felmegyünk az emeletre, ott betessékel bennünket Musztafa egy megint vörösén világított terembe, melynek falai mellett szőnyegekkel behorított széles kereteket húzódnak végig, előttük két-három alacsony lábu asztalka feketekávécsészékkel és nárgilékkal. Musztafa nagy hajlongásai közepette helyet foglalunk. A bárónő nagy fekete szeméi kíváncsian tapadnak a terem ajtajára, a báró a revolveréhez nyúl, kitűnő utitársam, a mindig vidám fiskális vicceket gyárt, a grófnak a falakra aggatott fegyvereket nézi, én pedig cigarettázva várom az arab táncmulatságot.

Auffenberg hadügyminiszter, *Lukács* és *Stürgkh* miniszterelnökök, továbbá *Teleszky* pénzügyminiszter és *Beöthy* kereskedelmi miniszter, valamint *Zaleszki* osztrák pénzügyminiszter, *Schuster* osztrák kereskedelmügyi miniszter és *Forster* osztrák vasúti miniszter. A közös miniszteri értekezlet tárgya a bosnyák vasúti tarifa rendezése volt. A közös miniszteri értekezlet negyedkettő után ért véget. *Stürgkh* gróf osztrák miniszterelnök, valamint *Zaleszki* lovag és *Schuster* osztrák miniszterek ma délután visszautaztak Bécsbe. A magyar és osztrák szakelődök a legközelebb újabb tanácskozásra gyűlnek össze.

Fölszentelt aradi internátus.

— **Glattfelder püspök beszéde.** —

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, november 8.

Az aradi második plébánia templom ügyét olyan szeretettel és lelkesedéssel viszi előre *Glattfelder* Gyula dr. csanádi püspök, hogy ma délután a templomépítés dolgában személyesen is átjött temesvári rezidenciájából Aradra.

A püspök délután háromnegyed négy óra után érkezett meg a temesvári vonattal. A pályaudvaron az aradi katolikus társadalmi élet vezető egyéniségei várták az egyházmegye főpapját, de ünnepélyes fogadtatás nem volt. A püspök oldal-kanonokja *Pach* Ágoston kíséretében szállt le a vonat legelső kocsijából és barátságosan üdvözölte a jelenlevőket, majd a város kocsiján a minoriták rendházában berendezett szállására hajtatott.

Délután öt órára volt kitűzve a püspök támogatásával alapított aradi katolikus fiuinternátus ünnepélyes felszentelése és felavatása. Az ünnepélyre az internátus vezetőségén és hatvan növendékén kívül ezek hozzátartozói és az aradi katolikus vezetőemberek jelentek meg. A püspököt, aki kíséretével háromnegyed ötkor érkezett az internátus Flórián-utcai emeletes épülete elé, *Metzger* Ferenc dr., az internátus igazgatója fogadta. *Glattfelder* Gyula dr. az internátus nazikápolnájában egyházi ornátust öltött és nagy papi segédlettel a házfelszentelő imádság elmondása után sorra járta az internátus termeit és azokat egyenként felszentelte. Az egyházi szertartás után az egybegyűlt közönség előtt a következő beszédet mondotta a püspök:

Tisztelt közönség, kedves fiam! A szentírásban meg van írva, hogy amikor Mózes közeledett a csipkebokorhoz, ahol az Urnak a kinyilatkoztatásait nyerte, egy hang szólalt meg abból a csipkebokorból és azt hangoztatta, hogy: „vedd le a te saruidat, mert a hely, amelyen állasz, szent hely.” Miért szent hely? Mert az Istennek nagy megnyilvánulásait, az Istennek szent törvényeit és egy szép és dicsőséges jövőre vonatkozó ígéreteit nyerte ott. És hogyha meggondolom, mi volna az alkalmas jelszó, amelyet egy jó nevelőintézetnek homlokára kellene írni, nem találnék jobb szót, mint ezt. Aki erre a helyre lép, az oldja meg a saruit, nagy kegyelettel, nagy tisztelettel, nagy kincseknek, — amelyek reá vannak bízva — és nagy reményeknek, melyeket tőle várnak — a gondolatával és elhatározásával lépjen ide. Nem tudok elképzelni jó nevelőt, nem tudok elképzelni hü tanárt, nem tudok elgondolni hivatása magaslátán álló iskolát, amely iskolának vezetői, amely nevelő munkáinak képviselői ne volnának eltelve ezzel a gondolattal, hogy óriási nagy felelősséget vállalnak és hogy nincs a világon semmi hivatal, amelyben nagyobb kincseket bíznanak idegen kézre, mint az iskolában és a nevelőintézetben. Az iskolára és a nevelőintézetre bizza a szülő azt, amitől a legnehezebb pillanatok között sem tud megállni: a gyermekét. Mikor odaadja az iskolának és odaadja a nevelőintézetnek, megteszi azt, amit máskor nem tud megtenni: elválik a gyermekétől és azt mondja: te iskola, te nevelőintézet, hogyha keresném is, hogy mit bízhatnék gondjaidra értékebbet, nem találnék mást, mint az én szívemnek magzatát.

Hogyha ezzel a gondolattal és ezzel az óriási elhatározással lép a szülő az iskola és a nevelő elé,

akkor természetes, hogy az iskolában a tanárnak, a nevelőintézetben a nevelőnek el kell telve lenni azzal az indulattal és azzal a szent, nemes elhatározással, amellyel el volt telve Mózes, amikor ott a csipkebokor előtt mandátumot nyert arra, hogy egy nép nagy reménységének képviselőjévé legyen és az óriási nagy programnak igazán vezérségre hivatott megvalósítója. És amikor felszenteltem ezt a nevelőintézetet, de nemcsak akkor, hanem az első pillanattól fogva, hogy foglalkoztam ennek a nevelőintézetnek gondolatával: bennem ez a meggyőződés élt, hogy legyen ez intézet, legyen ez otthon, melyre a szülő nyugodtan bízhatja az ő legdrágább kincsét, legyen ez intézet, amelyben otthon van az Istennek szelleme, legyen ez intézet, amelyben otthon van az egyháznak nevelő szelleme, legyen ez intézet, amelyben otthon van a szülőnek, az édesanyának szívéből kiáradó szeretet és az édesapának szívéből kiáradó gondoskodás, hogy az intézet egészében és minden egyes nevelője az intézetnek ezzel a meggyőződéssel teljesítse feladatát:

— A legnagyobb kincseket bízatom reám és a legmerészebb földadat végzésére vállalkoztam, eltávolítottok tehát a szívetemről mindent, ami mást keresne, mint a szülőnek örömét és a gyermekeknek egy becsületes jövőben való boldogságát.

Ez tisztelt Uraim és Hölgyeim, ez a gondolat, amely bennem élt az első pillanattól fogva, ez az imádság, amelyet ma a szentelés között mondtam, s amint önök hallották a liturgikus szövegben az egyháznak az ég felé forduló szövegét, hogy amint megáldotta valamikor az Ur a békességnek, a buzgóságnak, a munkaszeretetnek és minden emberi erénynek áldásával Ábrahám, Izák és Jakab bázát, úgy áldja meg ezt a házat is. Ez nemcsak a liturgikus imádságnak volt a szava, hanem ez volt az én szívemnek, főpásztori lelkemnek is éghez emelkedő szövege, s kívánom, hogy ez az áldás fogatos legyen, fogatos a nevelőkben s neveltekben egyaránt. Elvárom az intézet minden egyes nevelőjétől, hogy tudatával fog birni annak az óriási felelősségnek, amelyet reá hárít az a körülmény, hogy a legszeretőbb szív az ő legértékesebb kincsét bízta reá.

Elvárom tőletek is kedves fiam azt, hogy úgy leszték ebben az intézetben, mint ahogy az Uristen kívánja, hogy a jó gyermek legyen az ő családi otthonában. Elvárom tőletek, hogy úgy leszték ebben az intézetben, mint ifjak, akik most serdülnek fel, akikről az édesapátok, az édes anyátok azt várja, hogy ne csak úgy nőjete, mint a fa s ne csak a fejetek emelkedjék és jusson közelebb az ég felé, hanem, hogy a lelketek, a szívetek legyen mindig nagyobb és mindig nemesebb és mindig becsületesebb. Elvárom tőletek kedves fiam, hogy tudatával bírtok annak, hogy ezt az intézetet azért szentelték fel, hogy szent otthon legyen. Vagyis vallásos, buzgó lelkűeknek legyen az otthona, vallásos, nemes, erkölcsös felfogásnak legyen a családi tűzhelye. Elvárom tőletek kedves fiam azt is, hogy soha nem felejtitek el, hogy azért imádkozott a ti püspökötök az intézet felszentelése közben, hogy szálljon az Istennek kegyelme a ti szívetekbe, a ti lelketekbe, hogy igaz, derék férfiakká legyetek. Mert férfiakra, kötelességtudó hű és erős lelkekre van a ti házatoknak szüksége. Férfiakra, akik tudják, hogy a haza elvárhatja tőlük az életet és ha kell: a halált. De hogy elvárhassa tőlük, ahhoz az szükséges, hogy a mi lelkünk egészen a mélyéig tele legyen azokkal az istenes és nagy gondolatokkal, amelyeket a kinyilatkoztatásban nyertünk és amelyet az anyaszentegyház folyton elábetek tár. Hiszem, hogy az én áldásom fogatos lesz, hiszem, hogy mindannyian nevelőitekkel együtt azon fogtok fáradozni, hogy becsületet szerezzetek az intézetnek, örömet a szülőknek és bizalmat keltsetek úgy az anyaszentegyháznak, mint az édes magyar hazának, ennek a két anyának a szívében.

Azzal fogtok bizalmat kelteni, hogyha a dolgotokat hűségesen végzitek, hogyha magatokról mindent eltávolítottok, szemetektől és fületektől, érzéseitektől és főleg szívetektől mindent eltávolítottok, amiről tudjátok, hogy ez egy nemes gondolkozású férfiúhoz, aki derék férfi akar lenni, nem más, hogyha olyan életre törekedtek, amely élet bizonyítéka lesz annak, hogy nem hiába neveltek benneteket oly háznál, amely ház számára az Isten áldását imádsággal, szenteltvíz hintéssel és égfelé emelkedő tömjénfüsttel kértük és én arra kérem szavainnak végén ennek az intézetnek minden egyes barátját, hogy amint az intézet eddigi életében is érdeklődésüket tanúsították, ezt az érdeklődést és szeretetet az ifjú intézménnyel szemben a jövőben is tanúsítsák. Érezzenek úgy az intézettel, mint ahogy az apa érez a családjával szemben. Értsék meg azt a gondolatot, amely gondolatot az intézménnyel megvalósítani kívántam,

legyenek bizalommal velem szemben és az intézménnyel szemben, hogy komoly férfiaknak, jóakaratu munkás intelligens uraknak püspökükkel közös munkájából eredményes és szép intézeti élet fejlődjék ki, váljon ez ennek a díszes nagy városnak előnyére, váljon az egész édes magyar hazának és kulturájának dicsőségére, váljon az Istennek öröme és áradjon szívet nélkül az áldása úgy azokra, akik itt nevelnek és neveltetnek, mint azokra, akik ezzel az intézménnyel szemben szeretetüket tanúsították és tanúsítani fogják.

Hogy ez megtörténik, ez az én hitem, hogyha ez megtörténik, ez a fáradságunk sikerének gyümölcse és én azzal a meggyőződéssel fejezem be felszólalásomat, akik ily komolyan jelentkeztek, hogy az én törekvésemet megértik, osztják és sikerét valamennyien kívánják, azok alhatóságukkal és odaadásukkal nagy eredményt fognak velem együtt felmutatni. (Leikes éljenzés.)

A püspök beszédét azután *Metzger* Ferenc internátus igazgató köszönte meg elfogódott és meghatótt szavakkal.

Glattfelder Gyula dr. holnap az új plébánia templom részére tervbe vett telkeket tekinti meg, délután pedig a templomépítő-bizottság ülésén vesz részt.

Felemelték az autóbuszok viteldiját.

— **A szegény ember bőrére.** —

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, november 8.

Az autóbusz felügyelő-bizottság ma csakugyan megtartotta *Löcs* Rezső gazdasági tanácsnok elnöklésével azt az ülést, amely valószínűleg nevezetes lesz az autóbusz-üzem történetében. Sikerkült a bizottságnak az autóbust teljesen népszerűtlenné tennie azzal, hogy a még *Szathmáry* Károly üzemigazgató által javasolt két filléres viteldijemelést sem tartotta elégségesnek, hanem mindjárt négy fillérral drágította meg az egyszeri utazás árát. Zárt ülésben történt ez. Az ott elhangzott érvelés és vitatkozás a bizottság titka, azonban az eredményt, a közönségnek újabb megterhelését nagy örömmel hozták nyilvánosságra, mondván, hogy ez igen okos, igazságos és jó dolog és különösen azért üdvös, mert ez felel meg az autóbuszvállalat üzleti elveinek. Nem ismert érvekkel és adatokkal vitára bocsátkozni nem lehet, csak annak az értesülésünknek közzétételére szorítkozunk, hogy az üzemigazgató is a leghatározottabban kijelentette, hogy igazságtalannak tartja a négy filléres emelést az esetre, ha az autóbuszjáratokat a város nem szaporítja és a maga részéről a kétfilléres emeléshez mindvégig ragaszkodott. Azzal igyekeztek ezt az elvet gyengíteni a bizottsági tagok, hogy az esetleges üzleti deficitet majd pótdóval kellene fizetni és a külváros lakosságától nem lehet követelni, hogy olyan terhet vállaljon, amelyért nem kap rekompenzációt. Azzal is érveltek, hogy a tarifaemelésnek terhe legnagyobb részt az idegeneket érinti, mert az autóbusz utasainak ötven százalékát az idegenek teszik.

Az autóbusz bizottság indokolása nem maradhat titok, mert a törvényhatósági bizottság elé kell terjeszteni a kérdést; a közgyűlésnek joga, sőt kötelessége tudni, vajon miért furakodott be a vállalat vezetésébe az a szellem, amely annak létesítésekor teljesen távol állott a törvényhatóságtól és amely egyik leghatalmasabb csábító eszköz volt arra, hogy a város közönségét rá lehetett bírni a kockázatos vállalat megteremtésére.

Rendkívül súlyosan érinti a felügyelő-bizottság mai döntése az autóbuszberlőket, akiknek legnagyobb kontingensét fix fizetésű kistisztviselők, munkások és egyéb sanyaru kenyeret kereső existenciák teszik. Határozottan antiszociális intézkedés, hogy az eddigi hat koronás bérletjegyet majdnem ötven százalékos drágítással tíz koro-

ndra emelik, a munkás jegy árát pedig a mai öt korona helyét hét koronában állapítják meg. Hisszük, hogy a törvényhatóság egyeteme nem fogadja el a felügyelő-bizottságnak erre vonatkozó javaslatát és mérsékletre fogja inteni az autóbusz-vállalatnak eme rideg tulbuzgóságát.

Működik

a kincstári fatelep.

— A főerdőtanácsos levele. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Hosszu várakozás — négy hét — után ma végre olcsó fához jutott az aradi közönség. Ma ugyanis megnyitották az aradi kincstári fatelepet, amelyen az emberek százei tolongtak, hogy az ott vásárolt s jól megmért fával védekezhessenek a súlyos hideg ellen. A mai napon több száz öl fát adtak el. Valószínű, hogy, sajnos, most újabb szünet következik a telepen a faárusításban. Hogy mi az oka ennek, azt megmagyarázza Ormai Kálmán lippai főerdőtanácsos alább olvasható levele:

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur! Becses lapjának ez idei 249 számában megjelent „Mi történt az aradi kincstári fatelepen” című cikkben a kir. erdészeti kincstár azzal van megvádolva, hogy a fatelepet nem oly szellemben vezeti, mint a hogy azt a közönség érdeke megkívánja. Miután az említett cikkben hangzottak méltatlan vádak csakis a viszonyoknak kellő nem ösmeréséből származhattak, az audiat et altera pars elvénél fogva tisztelettel felkérem a Tekintetes Szerkesztőséget, szíveskedjék a közönség sérelmének valódi okát feltüntetni alább következő felvilágosításaimat is, már csak a közönségnek a tényállással megegyező tájékoztatása szempontjából is, becses lapja útján nyilvánosságra hozni. Első sorban is vissza kell utasítanom azt a vádat, mintha a kincstár nem tartaná szem előtt a város közönségének érdekeit. Sőt ellenkezőleg. Köztudomású ténykörülmeny ugyanis az, hogy Aradon a kincstári faraktár azon okból létesült, hogy egyfelől a közönség tűzifa szükséglete minden tekintetben fedeztessék. de másfelől és főleg azért, hogy a minden oldalról tapasztalható nyomasztó drágasággal szemben legalább a nélkülözhetetlen tüzelőanyag árai a magán faraktárak túlesigázott tüzelőfa áraival szemben, a kincstári faraktár révén, hatékonyan mérsékeltesse és szabályoztassanak. De mert a kincstári tűzifaraktár létesítésével a közönség méltányos igényeinek figyelembe vétele mellett a kincstár érdekei sem voltak figyelmen kívül hagyhatók, a kincstárnál fennálló szabályokat a közönség érdekeivel összhangba kellett hozni.

A kincstári faanyag ugyanis nem magántulajdon, hanem állami, vagyis közvagyonot képez és mint ilyen, csakis bizonyos az állami vagyon kezelésére és a kezelés ellenőrzésére nézve fennálló szabályok szigorú betartása mellett kezelhető.

Ezen szabályból folyólag a kincstári tűzifaraktárakban a fának elárúsítása csakis akkor kezdhető meg, ha annak mennyisége az erdőből való kiszállítás és a faraktárban való felrakásolás meg történte után az ezzel megbízott kincstári közeg által az elárúsítást megelőzőleg megállapított és további kezelés végett az elárúsítással megbízott kincstári közegnek számbaadatott.

A dolog természetéből folyik, hogy az elárúsítást megelőző számbavétellel megbízott kincstári tisztviselő kiküldetése bizonyos költséggel jár és ugy ezen, mint egyéb kezelési költségek a fa eladási árának megállapításánál figyelembe vétetnek. A főerdőhivatalnak épen a város közönsége érdekében oda kell törekednie, hogy a faanyag ne terheltessék túl nagy költséggel, mert ez a faárak emelkedésére vezetne, vagyis más szóval a főerdőhivatal, — épen a város közönségének érdekeire való figyelemmel, — nem küldheti ki közegét minden egyes alkalommal, amidőn pár száz ürméter fa a raktárba beérkezett, — az ellenőrző számbavétel megejtése céljából, hanem az indokolatlan költségek elkerülése érdekében be kell várnia, amíg annyi tűzifa van már a raktárban együtt, hogy az annak számbavételével járó aránylag csekély költség a már megállapított egységárakra befolyással ne legyen. Mindezekből nyilvánvaló, hogy a tűzifának néha hosszabb idő-

közökkenti számbavétele nem a bürokratikus kényelemnek, hanem kizárólag az alább előadott okok által előidézt kényszerhelyzetnek kifolyása.

El nem vitatható tény, hogy egy olyan nagyforgalmu tűzifaraktárt, — mint a milyen az aradi kincstári faraktár is, — a fogyasztó közönség érdekeire való figyelemmel, úgy kell berendezni, hogy abban még a téli fűtési időszak beállta előtt oly mennyiségű faanyag tartassék készletben, hogy a fahiszolgáltatás még a téli nagy fogyasztás dacára se szenvedjen hiányt. Csakhogy ehhez első sorban egy nagyobb kiterjedésű és a tűzifa olcsó beszállítását lehetővé tevő megfelelő fekvésű farakodó helyre van szükség.

A kincstár meg is tette e részben a kezdő lépést akkor, amidőn még 1909. évben város rendezés céljára Arad városának átengedett óvártéri régi kincstári faraktár helyét csere útján megszerzte Arad városától tűzifa raktár céljára a Szélt utcában levő 1 kat. hold 983 négyszögöl kiterjedésű egyenetlen, gödrös marosmenti árterületet, természetesen azzal a kikötéssel, hogy azt a város megfelelő feltöltés és kiegyengetés útján ármentesített állapotban tartozik a kincstárnak átadni.

A csere szerződés megkötése alkalmával azonban a város kikötötte azt, hogy az általa cserébe átadandó marosmenti rakodó területnek ármentesítési és kiegyengetési munkálatát csakis a csereszerződés jóváhagyásától, vagyis az 1911. évtől számított öt éven belül köteles eszközölni, addig is használatba engedte a kincstárnak ugyan csak a város tulajdonát képező jelenlegi faraktár területet.

Arad városa által ideiglenes használatra átengedett csekély kiterjedésű faraktárterület azonban sajnos oly szűk, hogy abban csak annyi fa készletezhető, amennyit a fogyasztó közönség a téli fűtési időszak idején rövid pár nap alatt elszállíthat. Ennek természetes folyamánya az, hogy az elárúsítást mindaddig be kell szüntetni, amíg az elszállított faanyag helye új szállítmánnyal pótolva és ez utóbbi az eladásra számbavétel útján előkészítve nincsen. A város közönségére nézve kétségtelenül sérelmes ezen állapot s gyökeresen csakis akkor lesz orvosolható, ha a kincstár Arad városa által részére, csere útján biztosított terület faraktár céljaira megfelelően átalakított állapotban birtokba fogja venni.

Ily megfelelő kiterjedésű és akár a vasuton, akár vizen a Maroson szállított fával könnyen és olcsón megközelíthető faraktárban ugyanis már a nyár folyamán nagy tűzifakészletek lesznek beraktározhatók és eladásra előkészíthetők, a mely készletből a fűtési idény alatt a fogyasztó közönség minden fennakadás nélkül lesz tüzelő fával ellátható, mert a kifogyó készletek ily nagy területen akadálytalanul lesznek újjal pótolhatók.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy Arad város közönségének jogos panaszának oka nem a tűzifának késedelmes szállításában, — bár a szeptember havi vaggon hiány, valamint a már hónapok óta tartó kedvezőtlen időjárás, nemkülönben a többször ismétlődő nagy árvizek folytán felázott erdei utak ez évben a beszállítás is éreztetően akadályozták, — sem a beszállított tűzifának a bürokratikus kényelemből folyó késedelmes átadásában, hanem tisztán és kizárólag csakis a kincstárnak rendelkezésére álló faraktárterület szűk voltában keresendő.

Bár a kincstár, illetve annak képviselőiben a lippai m. kir. főerdőhivatal a jelenleg fennálló kedvezőtlen szituációk mellett is minden leheőt el fog a maga részéről követni arra nézve, hogy Arad város közönsége érdekében a tüzelőfa beszerzés mizériáin legalább némileg segítsen, mindannak dacára, — mivel ezen panaszokat a fennebb előadott tényállás tanúsága szerint jelen esetben gyökeresen csakis Arad város tanácsa orvosolhatja, — legcélszerűbbnek és legmegfelelőbbnek látszik, ha a fogyasztó közönség méltánylást érdemlő jogos panaszával Arad város tanácsához fordul, mert, — bár előttem ösmeretlenek azok az akadályozó körülmények, a melyek a kincstárnak csereképen átengedett faraktárterületnek használható állapotba való helyezését elodazzák, — mégis hiszem, hogy a város polgárainak érdekét és jólétét mindenkor szíven viselő városi tanács módot fog találni arra, hogy az előbb említett faraktárterület céljának megfelelően rendbe hozva a város közönségének fon-

tos érdekeire való figyelemmel még a csere szerződésben megállapított határidő előtt, a lehetőséghez képest mielőbb átadassék a kincstár használatába. Kiváló tisztelettel Lippa, 1912. évi november hó 6-án. Ormai Kálmán m. kir. főerdőtanácsos.

Arad város öröksége.

— A Kuria ítélete a Prodanovics-pörben. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

Arad városnak egyik érdekes pörében mondotta ki ma az utolsó szót a kir. Kuria. A pör Prodanovics György volt aradi polgár végrendelete körül keletkezett. Prodanovics tudvalevően a vagyona nagy részének örökösévé Arad városát tette meg; hagyott még tekintélyes összeget házvezetőnőjének is, azonban fogadott fiát, Prodanovics Döme ismert aradi polgárt kirekesztette a végrendeletből. A városra hagyott összeg százhatvanezer korona, amelyből a városnak különböző iskolai s jórészt görög keleti vallású tanulók érdekeit szolgáló intézményeket kell létesíteni. Hagyott azonban az öreg Prodanovics humánus célú intézményekre is.

Az adoptált fiú, Prodanovics Döme pörrel támadta meg a végrendeletet, amelyet megsemmisíteni kért, vagy ha ez nem volna lehetséges, úgy a hagyaték köteles részét, nyolcvanezer koronát követelt. A kereset két okot említ föl, amelynek alapján meg kell semmisíteni a végrendeletet. Először, mert a Prodanovics György — szerinte — már nem volt épelméjű, amikor a végrendeletet aláírta, továbbá olyan süket volt, hogy meg se hallhatta, amikor előtte az ő állítólagos végakaratát felolvasták és így nem tudta: mit ír alá. Azt is kifogásolta a pört indító Prodanovics Döme, hogy a végrendelet izei nem voltak összefüggő, amikor a végrendeletkező azt aláírta, tehát az okirat szabályellenesen jött létre.

Az aradi törvényszék tavaly ítélt meg a pörben és ki mondta, hogy Prodanovics Dömének joga van a köteles részhez, nyolcvanezer koronához, amely összeget a bíróság meg is ítélte neki.

Főlebbezés folytán a nagyváradi táblához került a végrendelet ügye. A tábla szintén megállapította az igény jogosultságát, de annak mérvét redukálta és hatvanhatezer koronát ítelt meg a fogadott fiúnak. A bírálói Kuria elé ma került ez a pör és a mai ülésen — mint nekünk Budapestről táviratozzák — a legfelsőbb bíróság helyben hagyta az aradi törvényszék ítéletét, vagyis Prodanovicsnak összesen nyolcvanezer koronát ítelt meg. Az ítélet indokolása szerint Prodanovics György nem volt gyöngye elméjű, amikor a végrendeletet aláírta. Az összefüggés hiányáról a Kuria kimondta, hogy az ebben az esetben nem tekinthető érvénytelenítési oknak. A végrendeletet elkészítő Múlek Lajos dr. közjegyző tényleg ott-hon fűzte össze a végrendeletet, azonban a közjegyző személye elég garancia arra, hogy az okiratba nem került más, mint amit a végrendeletkező belevétni kívánt.

Ezzel az ítélettel a város megkapja a nyolcvanezer koronát.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi hivatalsszolgák jótékony célú asztaltársasága folyó hó 10 én d. u. 4 órakor a városháza földszinti kistermében tartja alakuló közgyűlését, melyre a t. tagársakat, valamint a nem tagársakat tisztelettel meghívja a vezetőség.

A Balkán kérdés a magyar delegációban.

(Khuen-Héderváry Albánia önállóságáról)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest, november 8.

A magyar delegációnak ma két albizottsága is tartott érdekes ülést. A hadügyi albizottság egyik szakbizottsága a Dreadnoughtok munkáival foglalkozott, a külügyi albizottságban pedig érdekes és fontos nyilatkozatok hangzottak el a Balkán eseményekről.

Érdekes incidens is történt ezen az albizottsági ülésen, mert szóvá tették, hogy Tisza István gróf házelnök a bizalmasnak nyilvánított ülés elején a teremben volt.

Vita a Dreadnoughtokról.

A magyar delegáció hadügyi albizottsága által kiküldött ipari bizottság ma délelőtt Chorin Ferenc elnöklésével ülést tartott, melyben elsősorban a tengerészeti közszállításokat vette bírálat alá.

Heltai Ferenc ismertette a közszállításokat és megállapította, hogy a kvótászerű részesedés föltétlenül megállapítható.

Miklós Ödön kifejtette, hogy a Dreadnoughtok építési típusa elavultnak tűnik föl.

Szüllő Géza kifogásolta, hogy a fiumei Whitehead-gyárban nem magyar műszaki közegek vannak.

Holub sorhajókapitány kimutatta, hogy a kvótásrészesedés abszolút megfelelő. Együttal kijelentette, hogy a Dreadnoughtok csodálatosan jól sikerültek. (Élénk tetszés).

Szűry Dénes miniszteri tanácsos, ki a megjelenésben akadályozott kereskedelmi miniszter képviseletében jelent meg, kifejtette, hogy a katonai szállításokra vonatkozóan a közszállítási törvény a személyzeti ügyekre nézve nem ad a kormánynak ily irányú befolyást.

A vitát fél egy óraker félbaszakították és folytatását a hétfőn délelőtt tíz óraker tartandó ülésre tűzték ki.

A monarchia érdekei és a Balkán államok.

A magyar delegáció külügyi albizottsága ma délután négy óraker Berzeviczy Albert elnökle alatt ülést tartott, amelyen jelen voltak Berchtold közös külügyminiszter s a magyar kormány részéről Lukács és Teleszky miniszterek.

Az első felszólaló Nagy Ferenc előadó volt, aki röviden foglalkozott a külügyminiszter expozéjával, majd méltatta a török-olasz békekötést és rátért a legaktuálisabb dologra: a balkáni kérdésre. Magnyugvással fogadja az egész delegáció, hogy a francia miniszterelnök és a külügyminiszter kezdeményezésére a többi nagyhatalmak azon fáradsnak, hogy a diplomácia adott pillanatban közbelépessen és a háboru véres borzalmainak minél hamarabb véget vessen. Amennyire sajnáljuk a sok véráldozatot, épen annyira akarjuk és óhajtjuk, hogy saját gazdasági érdekeink mellett humanitárius érzelmekből fakadólag is a béke minél hamarabb helyreállíttassék. Hozzá kell azonban mindjárt tennünk, hogy nemcsak olyan békét várunk, amely csak ideig-óráig teremt rendet a Balkánon anélkül, hogy újabb zavarok kitörésének lehetősége megszűnne, hanem a Balkán népek közötti békés viszonyt véglegessé kell tenni. Ennek a végleges rendezésnek két feltétele van.

Az első, hogy a rendezés természetes földrajzi és etnográfiai alapon történjék, minden balkáni nemzetség számára legyen biztosítva nyugodt gazdasági és kulturfejlődés, a másik az, hogy a mi érdekeink is teljesen biztosítva legyenek a Balkánon. Mi nem ragaszkodunk a statusquohoz és ki kell egyenlíteni a balkáni államok győzel-

mei után a területi aspirációkat, azonban a Balkán államoknak is mérsékletet kell tartani a területi aspirációnál. Reméljük, hogy a bennük rejlő erőnek tudata, amely teljes biztonságot nyújt, hogy szavunknak érvényt tudunk szerezni, a Balkánon nem tévesztheti hatását és sikerülni fog érdekeinket sikeresen megvédeni anélkül, hogy nyomatékossággal kellene fellépünk. Ezt nálunk senki sem óhajtja. Ebben a reményben megnyugvással fogadjuk a külügyminiszter előterjesztését, s szóló ajánlja a befejezés céljából a delegáció fogadja el a költségvetést.

Ezután Szüllő Géza szólalt fel, aki szükségesnek találta, hogy több téves és helytelen fejtogást helyreigazítson. Ilyen annak az állítása, mintha a monarchiának sejtelve sem lett volna Törökország gyengeségéről és a Balkán-államok erejéről. Hivatkozott arra, hogy 1908 ban Aeren-thal gróf számolt azzal az eshetőséggel, hogy Törökország képtelen lesz az európai területeit megtartani. Kitért arra is, mintha a monarchia szófiai követe nem teljesítette volna kötelességét. Ez abszurdum vád.

Lukács György szólalt fel ezután, hogy monarchiánk az egyetlen európai nagyhatalom a Balkánon, amelynek joga és érdeke, hogy a balkáni alakulásokra lehetőleg befolyjon. A külügyminiszter helyesen járt el, amikor expozéja révén megállapította azt a kedvező vezető szerepet, amelyből a francia diplomácia monarchiánkat kiforgatni igyekezett. Annál nagyobb jelentőségűnek tartja a külügyminiszter expozéját, mert ebben nemcsak monarchiánk álláspontja, hanem a hármasszövetség programja és politikája is kifejeződik. Kettős érdekünk van a Balkánon, az egyik hatalmassági, a másik közgazdasági. Hozzájárul az előadó indítványához és a költségvetést elfogadja.

Albánia legyen önálló állam!

Khuen-Héderváry Károly gróf az előadói jelentést elfogadja, mert az nem tartalmaz mást, mint méltánylást azon expozéval szemben, amelyet a külügyminiszter előterjesztett. Teljesen oszja a külügyminiszter felfogását, aki álláspontját inkább negatív formában fejezte ki. Magyar államférfiak adtak először kifejezést annak az európai felfogásnak, hogy a Balkán a balkán népeké legyen. Ez volt a mi álláspontunk s ezt Európa is magáévá tette. Ha Európa következetes marad önmagához, akkor nem kell felünk semmi összeütközésektől, miután a török birodalom már fenn nem tartható. Most állott elő az az időpont, hogy ez az elv gyakorlatilag megvalósulhasson. Ez az elv pedig helyesen egyenlően áll a balkáni népek mindegyikére, azon népekre is, melyeknek állami élete már kialakult, azokra is, amelyek olyan területen laknak, amelyen még államformával nem bírnak, de amelyek egy egész kepeznek, azokat is megilleti színtén a többi balkán népekhez hasonlóan, hogy ők is urai legyenek sorsuknak. Szóló Albániát érti. Ez az egyetlen terület, amelynek államszervezete még nincs, de amelynek ebelei célját azon elv alapján, hogy a Balkán a balkán-népeké, Európának megkönnyítenie nemcsak kötelessége, hanem más komplikációk elkerülése végett egyenesen érdeke is.

Nem lesz egészen felesleges annak is kifejezést adni, hogy nem lesz helyes muló belső bajokat külső kérdésekkel összevegyíteni. Gyakorlatilag ez nemcsak helytelen, de mindkét érdekre könnyen veszedelmessé válhatik. Mi sohasem avatkoztunk más dolgába, most sem akarjuk tenni, de nem fogjuk tűrni, hogy mások beavatkozzanak belügyeinkbe. Azt hiszi, hogy az ilyen kérdésekbe belügyi dolgokat belevegyíteni ennek a kérdésnek súlyosbítására és a nehézségek növe-

lése vezethetne. Végül kijelenti, hogy a külügyminiszter expozéját helyesli s a költségvetéshez hozzájárul.

Berchtold Lipót gróf külügyminiszter félreértesések helyreigazítása végett szólalt fel. Amikor expozéjában a részletes fejtegetésektől való eltekintést kérte, úgy értette, hogy attól tekintsenek el, hogy ő részletes fejtegetésekbe bocsájtkozzék. Az elhangzott felszólalásokért nagyon hálás, mert a bizottság felfogása az övével egyezik s az indítványt elfogadja, ezért köszönetet mond.

Más szólásra nem jelentkezett, ezután megszavazták a külügyi költségvetést.

Zichy Tivadar gróf kérte a külügyminisztert, hogy a cimer és jelvénykérdés tanulmányozására kiküldött bizottság annak idején nyilvánosság előtt számoljon be. Ezután Berzeviczy elnök a költségvetést részleteiben is letárgyaltnak jelentette ki.

A házelnök jelen lehet-e bizalmas ülésen?

Ezután szólásra jelentkezett Zichy Tivadar. Azt hiszi, hogy az albizottság mai ülése bizalmasnak nyilvánítható. Az ülés kezdetén azonban jelen volt Tisza István gróf. (Mozgás.) Kijelenti, hogy a legcsekélyebb kifogása sincs ellene. (Döröltés.) A delegációra nézve megtisztelőnek tartja, hogy a tárgyalás iránt Tisza István érdeklődik. De leakarja szögezni azt, hogy a mai ülés ezáltal nyilvánossá lett és a méltányosság azt kívánja, hogy mások se zárassanak ki, akiknek egyébként joguk van a megjelenésre.

Miklós Ödön: Nem volt bizalmas, hiszen itt vannak a gyorsírók is.

Berzeviczy Albert elnöki minőségében megjegyzi, hogy akkor, amikor a magyar delegáció legutóbb a most felszólalt bizottsági tagnak elnökle alatt azt a szabályt állapította meg, hogy az albizottság ülései az elnök, vagy a miniszterek, vagy egy tag kívánságára bizalmasoknak nyilváníthatók és ebben az esetben csak a delegáció tagjainak van joguk az üléseken megjelenni, akkor bizonyára a delegációnak egyetlen tagja sem gondolt arra, hogy a képviselőháznak elnökét, a képviselőháznak bármely helyiségéből ki akarná zárni. (Ugy van, ugy van, tetszés.) Azt tartja, hogy a most felhozottakból semminemű további következtetések is nem vonhatók. Elnök ezután az ülést bezárta.

VIDÉK.

Uj középületek Pécskán. Magyarpécska község képviselőtestülete november 5 én tartott közgyűlésében Varjassy Árpád kir. tanfelügyelő megkeresése folytán majdnem egyhangulag elfogadta és határozat erejére emelte azt az előadói javaslatot, hogy a jövő év szeptember 1 én 4 tanerős polgári fiúiskolát létesít s annak összes szükségleteit fedezi, csupán a tanárok fizetéseinek 50% át kéri a miniszter által államsegély címén fedezni. Minthogy a községnek több előkészített hasonló ügye van, csak a tavaszt várja s hozzákezd a polgári fiúiskola, egy tíz tantermes emeletes elemi iskola, két új óvoda és óvónői lakás, egy 50000 koronás új vágóhid és egy állati hullaégető kemence felépítéséhez. Az összes építkezés mintegy 250.000 koronába kerül.

AZ ARADI KOZLONY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	—	857
Szerkesztőség (csak éjjel használható melléklettel)	—	131
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	—	151
Nyomda	—	101

Törökország küzdelme Konstantinápolyért.

— A döntő összecsapás előtt. — Szaloniki feladása. — Kolera és fekete himlő a seregekben. — A monarchia konfliktusa. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Arad, november 8.

Mint egy hatalmas tragédiának utolsó jelenetei: olyképp hatnak immár a balkáni csataterőről érkező jelentések. Még áll Drinápoly s még nem esett el Skutari, de Szaloniki már ma a görögök kezébe került s Konstantinápoly sorsa a csatadzsai vonalon dől el. Ha csatadzsánál meg tudják állítani a győzelmes bolgár hadsereget, csak annyira, mint Drinápolytál: akkor a törökök még sokat menthetnek meg abból, a mit eddig vesztek. De ha a csatadzsai váróvonal elesik: akkor vége a török uralomnak, most Európában s nemsokára bizonyosan Ázsiában is. Ferdinánd bolgár cár Konstantinápolyban akarja diktálni Törökországnak a békét, amelynek feltételeiről rózsás álmokat szőnek a Balkán-szövetség tagjai.

Az európai diplomáciai állásfoglalás még bizonytalan a Balkán kérdés megoldása felel. Még homályban van minden szándék, de rövid napokon belül be kell állnia a fordulathat s határozottabb alakot fog ölteni minden irányzat és a jövőnek minden eshetősége.

A csatadzsai döntés előtt.

Bécs, november 8. A bolgár győzelmek következtében Törökország alig remélheti többé, hogy sikerülne fog a bolgároknak Konstantinápolyba való bevonulását megakadályoznia.

Szofia, november 8. A Csatadzsai előtt álló szövetségesek aligha fognak Konstantinápolyig vonulni. Itteni mérvadó helyen kijelentik, hogy a békét csak Törökországnak közvetlenül Bulgáriához intézett kérelme alapján, a hatalmak közbenjárása nélkül lehet megkötni. Ma Szent Demeternek, Bulgária védőszentjének a napján várják a szövetséges csapatok bevonulását Szalonikiba. Drinápolyt elestét minden órában várják, mert teljesen el van vágva és segítségre nem számíthat. Törökország közölte az orosz külügyminisztériummal, hogy ő azt hitte, hogy a hatalmak a békekötést a státusquo alapján fogják megindítani. A békekötés ennek következtében megakadt.

London, november 8. A Times jelenti Szófiából tegnap este 7 óra 20 perckor fölött távirattal: Még hivatalosan meg nem erősített hír szerint a bolgár csapatok megszállták a csatadzsai vonalat.

Konstantinápoly, november 8. Foki pasa, volt párisi katonai attasé, aki Tripoliszban különösen kitüntette magát, elutazott Csatadzsába. A bolgárok Csatadzsánál — hír szerint — még nem tudták a haderejüket központositani, sőt a török sereg Cserkeszkőj irányában előrenyomult, hogy az ellenséget megtámadja.

Bukarest, november 8. Drinápolyt már a múlt kedden megadta magát a bolgároknak. Szófiában ezt a hírt egyelőre titkolják, nehogy a nagyhatalmak közbelépésüket sietessék. A török helyőrség már múlt hétfőn följajánlotta a város átadását azzal a föltétellel, hogy a török hadsereg katonai tisztességgel szabadon kivonulhat a városból. A bolgárok ezt a föltételt visszautasították és folytatták a város bombázását, amire aztán a török helyőrség kedden minden föltétel nélkül kapitulált.

Konstantinápoly, november 8. A Messudie török pánceles kifutott az Aranyszarvból. Az egész török flotta a Márványtenger és a Fekete-tenger partjához közel fog felállani, hogy a csatadzsai szárazföldi hadsereget támogassa.

Szofia, november 8. A balkán-szövetség kormányai megegyeztek abban, hogy legalább ideiglenesen megszállják Konstantinápolyt. A csatadzsai

ütközet után a bolgár sereg nem fog megállni Konstantinápoly falainál, hanem csak addig várakozik, míg megérkeznek a szerb és görög csapatok. Azt is tervezik, hogy a bevonulás után hálaadó istentiszteletet tartanak annak a jelképezésével, hogy a kereszténység fölzabadult a mohamedán iga alól. Az Aja-Szófiában az utolsó mise 1452. május 29-én volt.

Konstantinápoly: Nazim pasa táviratozza: Tegnap egy bolgár lovassági századost, mely földerítő szolgálatot végzett, Rodostótól 6 kilométernyire a törökök szétverték. A bolgárok közül hat lovas elesett.

Konstantinápoly, november 8. A török lapok holnap a kormány által sugalmazott cikkeket fognak közzétenni, melyek felszólítják a lakosságot, hogy önkénteseket állítson és minden lehető módon résztvegyen a védelemben. El van határozva a kormány a végső ellenállást kifejezni. Számos muzulmán paraszt érkezik állandóan a bolgárok által fenyegetett kerületekbe, a Sztambuli téren rengeteg kocsi tartózkodik podgyászszal és házi-eszközökkel megrakva. Körülötte asszonyok és gyermekek tolonganak. Az együttes kép irtózatossá nyomor képét mutatja. A falusiak legnagyobb része Kisázsia felé vonul.

Fogságban a haditudósítók.

Milano, november 8. Három olasz laptudósító, köztük a Secolo tudósítója, Stara-Zagorából táviratot intézett Giolittihez, pártfogását kérve, mert a bolgár főhadiszálláson fogva tartják őket és onnan nem távozhatnak.

Szaloniki meghódolt.

London, november 8. Szaloniki tegnap este elesett. A görög csapatok megszállták a várost, a törökök előbb elpusztították az összes hidakat és kivonultak Szalonikiból.

Atén, november 8. Szaloniki bevételének hírére tegnap estig nem erősítették meg. Hivatalosan csak azt jelentik, hogy a görög hadsereg az Axios folyó hidján való átmenetelt tegnap reggel befejezte. A görög hadseregnek még egy hidon kell átmennie és akkor már csak néhány percnyire lesz Szalonikitól. Ott várják a török hadsereg utolsó ellenállását. Azt hiszik, hogy a görög hadsereg, hatvanezer ember és tizenhat ágyúval, még ma bevonul a városba.

Konstantinápoly, november 8. Sorovicnál tovább folynak a harcok, melyeknek során a törökök több ágyút és löszerkocsit zsákmányoltak és az ellenséget visszaverték a hegyekbe.

Atén: A hadügyminisztériumhoz érkezett sürgöny jelenti, hogy a király ma délután a trónörökösnek azt a jelentését kapta, hogy a görögök Szalonikit bevették. A király külön vonattal Szalonikiba utazott. Aténben az öröm leírhatatlan. A várost kivilágították.

Belgrad. A Balkán című lap jelentése szerint a szerb csapatok Szalonikiba való bevonulása azért késik, mivel Szalonikiba fekete-himlőjárvány van. Szaloniki városnak egy küldöttsége a főparancsnokhoz jött és jelentette, hogy a várost elhagyás nélkül átadja. A főparancsnok, akinek tudomása volt az epidémiáról, dezinficiáló szerrel küldött, hogy a nyilvános épületeket dezinficiálják. Amint ez megtörténik, bevonulnak a városba.

Szerbia a monarchia ellen.

Páris: A nemzetközi helyzetet itteni diplomáciai körökben pesszimistikusan ítélik meg, különösen mivel Szerbia és Magyarország között ellentétek élesedtek ki. Itteni szerb követ hivatalosan közölte a francia kormánnyal, hogy Szerbia semmi körülmények között nem fog lemondani a kikötőkről, Durazórol, Giovanni di Meduáról és Alesszóról.

Belgrad: Jól értesült helyről jelentik, hogy az osztrák-magyar kormány egy nagyhatalom által tudomására juttatta a

szerb kormánynak, hogy az elfoglalt területeknek birtokba vételét csak Prizrendig engedi meg és ha szükség mutatkozik, úgy fegyverrel is érvényt szerez eme kívánságának. Pasic erre azt válaszolta, hogy Szerbiának a tengermentésére kell kapni meg abban az esetben is, ha őt erre háborúval kényszerítik. Hozzáfüzte, hogy Ausztria-Magyarország ezen követelése ellen nemcsak Szerbia, hanem az egész egyesült Balkán szövetség is tiltakozik.

Belgrad, november 8. Egy nagyon előkelő Balkán politikus a szövetséges államoknak új felosztási tervet ajánl. A terv szerint európai Törökország fennmaradna. De 1. Montenegró a skutari-i vilajetet kapja. 2. Szerbia Ószerbiát és egy földsvárat a tengerig. 3. Thesszáliát, Dél-Epiroszt, Elhasszánát Görögország kapja. 3. Bulgária határait a san-stefanoi javaslat szerint kiegészítik. Ezenkívül megkapja Szalonikit, Drinápolyt, Dedeagacot és a Halkidike-félszigetet. 4. Törökországnak megmarad a Marica-torkolattól Midiáig, az Ergené folyó által határolt földrész. E terv szerint Románia nem kap semmit, de a javaslat terv egy szóval sem említi a novibazari szandzsákat.

Belgrad, november 8. A szerb külügyminisztérium felhivatalos lapja, a Tribuna mai számában az osztrák-magyar monarchia és Szerbia közötti viszony lehetőségeivel foglalkozik. Szerbia — írja a Tribuna — mindig arra törekedett, hogy a monarchiával jó viszonyban legyen. Abba azonban nem egyezhet bele, hogy gazdaságilag alattvalója legyen a monarchiának. A független Szerbia érdekeinek tudtában hajlandó monarchiával normális uton tárgyalásokba bocsátkozni, azonban jövőjére kiható érdekeinek rovására magát megszarolni nem engedi. Szerbia mindig tiszteltben tartotta a kettős monarchiával kötött kereskedelmi szerződéseket, ami a másik oldalon nem történt meg. Elég volt, hogy egy magyar arisztokrata kifogásokat emeljen a szerb behozatal ellen és máris betegnek nyilvánították Szerbia állapotát. Arra is emlékszünk, hogy Ausztria-Magyarország existenciáját fenyegette, mert nem akartunk a Skoda-gyárban ágyukat rendelni. Azt a rettenetes elkeseredést, amely évek hosszú során a nép lelkében él a monarchia magatartása miatt, nehéz egyszerre eltörölni, mégis, hogy Ausztria-Magyarország balkáni politikusaiknak gondolatköre megváltozottnak látszik, a Balkán-népek ezeket kívánják a monarchiától:

1. Ausztria-Magyarország, amíg tart a török háború, ne állítson fel semmiféle igényeket, akár melyik Balkán-állammal szemben.

2. Várja meg a monarchia a békekötést. Ezt szolgáltnak fogják tekinteni a Balkán-államok, amit gazdasági előnyök nyújtásával fognak meghálálni. Ha a monarchia nem várna meg a békekötést, vagy más erőszakos lépéssel akarna magának előnyöket biztosítani, ezt békés magatartás nyilvánításának nem vehetné.

Koleraveszély Konstantinápolyban.

Konstantinápoly, november 8. A város nyugodt. Az összes kolonikák a városban maradtak, csak az osztrák és magyar alattvalók egy részement a hadihajókra. Az osztrák és a magyar iskola zárva van. Nyugtalanosságra nincsen ok. A mohamedánok viselkedése komoly, de barátságos.

Bukarest, november 8. Az Erzsébet nevű román cirkáló Konstantinápolyba küldték, hogy a román alattvalókat szükség esetén megvédelmezze. Konstanzaiba számos menekülő, köztük több európai család érkezett Konstantinápolyból.

Konstantinápoly, november 8. A török hivatalokban foglalkoztatott görögöket felszólították, hogy hagyják el a fővárost. Az Ottomán bank hetven alkalmazottját is eltávolították.

Konstantinápoly: Ide érkezett menekültek és sebesültek között igen sok kolera beteg van.

Konstantinápoly: A szultán palotájában nagy a rémület, mert az udvar biztosra veszi, hogy a bolgár sereg be fog vonulni a fővárosba. A háremben lázas izgatottsággal csomagolnak, a palota mögött egy gőzszázad vár, mely a kisázsiai Skutariba s onnan Brüsszába fogja vinni a hárem lakóit. Kiamil pasa mindennap megjelenik a palotában, hogy megnyugtassa a szultánt.

A nyugati harctérről.

Rjeka, november 8. A Skutari ellen irányuló döntő támadásra az utolsó előkészületek megtörténtek. A nyolc napos eső ellenére ágyukat és élelmiszert nagy mennyiségben küldtek az operációs vidékre. A tüzérséget is a leghatásosabb helyeken állították föl. A legutóbbi napokban a Bojana és Drin mentén kisebb csatározások voltak jelentéktelen veszteségekkel.

Belgrád, november 8. A szerbek bevették Kitchovo és Kotcha városokat, amelyek Débra kerületben fekszenek. Ebben a kerületben gyűlt össze — hír szerint — a széjjelvert török hadsereg.

Páris: Belgrádból táviratozzák a Tempsnek: A prizrendi osztrák magyar konzul, *Prohászka* összeveszett egy csapat szerb katonával, akik fel-dühödve rálóttek a konzulra, de a golyók szerencsére nem találtak. — Jó, hogy a közigazgatási hivatalnokok idejében közbeléptek. Szerb katonaság áll a konzul lakása előtt s vigyáz arra.

A török békeajánlat.

London, november 8. A Daily Telegraph jelenté Szófiából, csütörtöki kelettel: Törökország komoly békeajánlatot tett, melyről *Gesov* miniszterelnök két óra hosszáig tárgyalt Nikoforov hadügyminiszterrel. A török javaslat azonban elkésett, mert a bolgár seregek megmásíthatatlan szándéka, hogy bevonul Konstantinápolyba. A lap véleménye szerint az összes eddig felmerült javaslatok közül a legjobb az, hogy Bulgária megkapja Konstantinápolyt. Oroszország ez esetben megkövetelné, hogy hajói a Dardanellákon szabadon közlekedhessenek, Anglia pedig anektálná Egyiptomot.

Pétervár, november 8. A török kormány az idevaló külügyi hivatalnak kijelentette, hogy azt hitte, hogy a nagyhatalmak közvetítő akciójukban a statusquo elve által fogják magukat vezetetni. A portának ezen kijelentése miatt a békés tárgyalás abban maradt.

Pétervár, november 8. A nagyhatalmak eszmé váltásának az lett az eredménye, hogy egyelőre nem adnak Törökországnak közvetítő kérésére kielégítő választ, mert a nagyhatalmak megegyeznek abban, hogy Törökországnak fegyverszünet elnyerése végett biztos garanciákat kell adni, hogy hadseregét kisázsiai csapatokkal nem fogja megerősíteni. Azt kívánják továbbá tőle, hogy jelölje meg a területi és politikai koncessziók minimumát, amelyet a balkáni államoknak megadni hajlandó. Ebben a hármas szövetségi és a hármas ántánt hatalmak teljesen megegyeznek. A szövetséges balkáni államok kijelentették, hogy Drinápoly és Szaloniki bevétele előtt semmiféle tárgyalásba sem akarnak bocsátkozni.

SPORT.

+ **Fábrý Sándor dr. üdvözlése.** Az aradi turista egyesület, a legutóbbi választmányi ülésen lelkesedéssel hozott egyik határozata értelmében, a tegnapi nap folyamán az egyesületi elnök Schill József vármegyei főjegyző vezetése alatt küldött-ségileg tiszteletét tette az egyesület diszelnökénél: felsőalmási **Fábrý Sándor dr.**, az aradi és csa-

nádi egyesült vasutak vezérigazgatójánál ama nevezetes alkalomból, hogy a király őt, a közügyek terén kifejtett eredményes működésének elismerése jeléül a Lipót rend középkeresztjével kitüntette. Schill József melegen üdvözölte a minden nemes és szép ügy iránt érdeklődő diszelnököt és őszinte örömmel fejezte ki a turista-egyesület szerencsekívánatait, a legmagasabb helyről jött kitüntetéshez, mely ugy társadalmi, mint közéleti szereplésében általános szeretettel és tisztelettel övezett személyét érte.

Az aradi iskolák mint katonai kórházak.

— **Visszavont háborus intézkedés.** —

— *Az Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, november 8.

Riasztó hírek terjedtek el ma Aradon. A mindenfelé kolportált ugynevezett „szenzáció értesülés” azt újságolta, hogy az aradi középiskolák tantermeit a legközelebbi napokban katonai kórházaknak rendezik be, mert Ausztria-Magyarország és Szerbia között minden napra várják a hadüzenetet. Háboru esetén pedig Aradnak, mint a szerb határhoz közel fekvő városnak nagy jelentősége van. Többek között a sebesültek nagyrésztét is itt fogják elhelyezni. Másik verzió szerint az aradi iskolákat azért akarják sürgősen kórházakká átalakítani, mert Belgrádban nem férnek már el a szerb és bolgár sebesültek, akiket a Magyar Vörös Kereszt belgrádi kiküldöttei Aradra és a délvidéki városokba akarnak szállítani.

Mint a legnagyobb aradi középiskola vezetőjéhez *Burián* János főgimnáziumi igazgatóhoz fordultunk fölvilágosításért, ő azonban kereken megtagadott minden fölvilágosítást.

— Tanügyi kérdésekben, mondta — szívesen állok rendelkezésükre, de a szóban lévő ügyről semmit sem mondhatok.

Az Aradi Közlönynek azonban teljesen megbízható helyről szerzett információ alapján módjában van a teljes valóságot közölni e fontos ügyben.

Még a nagy hadgyakorlat előtt katonai bizottság járt Aradon és megtekintette Arad több középületét, így a liceumot is. Akkor a közönség és a hírlapok azt hitték, hogy a bizottság azt akarja megállapítani: mennyi átvonuló katonát lehet elszállásolni az iskolákban. Pedig ez tévedés volt. A Szerbiával való konfliktus már akkor kísértett és a hadvezetőség a hadgyakorlat jó alkalmát használta föl arra, hogy minden nagyobb föltűnés elkerülésével s mégis alaposan tájékozódjék: mennyi helyiséget lehet Aradon kórháznak berendezni, ha a háboru véres szárnyu madara csakugyan lecsap reánk. Az iskolákban akkor pontosan meg is állapították az alkalmas helyiségek számát. Az igazgatók fölvilágosították a hadtestparancsnokság kiküldötteit, hogy a különböző szerelvényekkel ellátott termek mind nem megfelelők betegellátásra. Legnagyobb hely természetesen a liceumban lett volna, ahol 18 termet tudnak kórházzá átalakítani.

Igy állott a helyzet a legutóbbi napokig. *Tegnap azonban örvendetes fordulat történt*, amely alkalmas arra, hogy a közönséget riasztó, háborus közleményeket értékükre szállítsa le. A temesvári hadtestparancsnokság ugyanis tegnap arról értesítette az illetékes iskolaigazgatókat, hogy a *veszély egyelőre megszűnt és helyezték hatályon kívül* azokat az előkészületeket, amelyeket a kórházzá való átalakítás esetére már eddig elrendeltek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Heti műsor:

Szombat: *A szép gárdista*, operette.

Vasárnap: Délután: *A falu rossza*, népszimű. Este: *Cigányszerelem*, operette.

* **Az aradi primadonna sikere Lippán.** *Diósy* Nusi, az aradi színház népszerű primadonnája két napon keresztül, ma és tegnap *Lippán* vendégszerepelt, hol ez idő szerint *Kiss* Árpád, a délvidéki II. kerületi szinigazgató jól szervezett társulata játszik. Az első este az *Artatlan Zsuzska*, ma pedig a *Kis gróf* című operettben lépett fel a primadonna, mindkét este nagy sikert aratva. A vendégszereplés alkalmával az előkelő közönség zsufolásig megtöltötte a termet.

* **Nem lesz mütáros a kulturpalotában.** A szervező-bizottság *Varjassy* Lajos polgármester elnöklésével ma tartott ülésében foglalkozott a kulturpalota kezelésére vonatkozó szabályrendelet tervezetével, amelyet el is fogadott, azzal a változtatással azonban, hogy csak a kulturpalota vezetőjének hagyta meg igazgatói címét, míg a többi igazgatói címet törölte. Kimondotta továbbá, hogy a mütárosi állást szervezőnek tartja ugyan, *de annak betöltését nem tekintti egyelőre szükségesnek.*

* **Két premier lesz a jövő héten.** A társuladramai személyzete *Daudet* világhírű sziművét a *Sapphóra* készül, az operett-társulat pedig az *Ábrahám a menyországban* című operettel próbálja.

* **Színész-jubileum.** Az aradi színház egyik kiváló és érdemes tagját fogják legközelebb ünnepelni: *Polgár* Sándor üli meg e hóban harmincöt éves színészi jubileumát. Az ember szinte kételkedni hajlandó: *Polgár* Sándor, ez a mindig fiatal, mindig vig színész már „harmincöt éve táncolna, énekelne a színpadon? A szintársulat ma gyűlést tartott, amelyen egyhangu lelkesedéssel határozták el, hogy a jubileumot méltó, impozáns keretek közt ünneplik meg. A közönség körében is mozgalom indult, hogy a népszerű s a társágban is szereplő színészt méltóképp ünnepeljék.

* **A Barta Ernő kiállításán a következő képeket vásárolták meg:** *Chopin* gyászinduló (megvette *Montag* Manó). A kritikus (*Domány* József). *Muskáti* (*Kiss* Vilmos). *Beethoven* (*Dr. Werner* Sándor). Elkelték a *Pianino*, a *Virág*, *Csendélet* c. képek és azonkívül még hét képre folyik az alku. A tárlat egész nap díjtalanul megtekinthető *Weisz* Leó szalonjában.

* **Mama!** (Egy színésznő regénye.) Szivettiasaró kiáltás téríti vissza a bűn utjáról a legutolsó pillanatban a szerencsétlen anyát. *Mama!* Ez a legmegrázóbb felkiáltás, melynek hallatára eláll az anya szíve, az udvarló megfélekedzik minden gyönyörűségről és nemes érzések rabja lesz. A legmegkapóbb mozikép ez, amit költői fantázia elképzelt. Egy színésznő, aki szerencsétlen beteg férjének kénytelen gyógyítási költségeket szerezni, végső kétségbeesésében meghallgatja egy forró színházi siker után egy duszadag orosz gróf szerelmi ajánlatát. A randevu órájában, a szerelmi ház felcsapó forró hullámverésében egy megrázó hang hinti el dermesztő hidegét. A játszótérről visszatérő gyermek szólítja az anyját. Vége mindennek! A gróf azonban nemesen gondolkodik, megtudja a szerencsétlen asszony egész tragédiáját, ő hozza meg a férj halálhírére is és ő ad diskrét formában annyi pénzt, mellyel egy időre elúszhatja a gondok rémeit. A mesteri kézzel fölépített dráma nem egyedüli szenzációja az *Uránia* új műsorának. „Ne zavard felebarátodat, midőn mézes heteit éli” a címe annak a két felvonásos vigjátéknak, melynél kacagtatóbbat, mulatságosabbat aligha produkáltak eddig. A legjobb berlini színészek játszanak a fényes vigjátékban.

* **60 kötet könyv 1 kor. 40 fill. ért, 180 hangjegy 2 kor. 40 fill. ért** kaphatók *Kerpel* László kölcsönzöintézetében, Aradon.

* Allandó képkiallítás. Nagy Géza fényképész kapualjában. Interieur felvételek saját lakáson, ugyszintén mindenemü fényképnagyítás és egyéb külső felvételek szolid árak mellett eszközöltenek. Műtermi felvételek naponta reggel 8-tól, délután 5 óráig. Arad, Andrásy-tér 22. sz. Polgári takp. épület, föld, szint. Telefon 922.

Glattfelder

és a kalocsai érsekség.

— A püspök nyilatkozata. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

A magyar főpapság legnagyobb stálmáiiban várható változások az érdeklődést talán legnagyobb mértékben a csanádi püspök szék ezidő szerinti betöltőjére Glattfelder Gyula dr.-ra irányították. Amint ismeretes, a legelső magyar főpap Vaszary Kolos bíboros hercegprímás beadta lemondását és utódja az esztergomi primási székben minden valószínűség szerint Csernoch János kalocsai érsek lesz. A kalocsai érsekség élére pedig a katolikus vezető körök értesülései szerint Glattfelder Gyula dr. csanádi püspök, a valósággal tüneményes pályát befutott fiatal főpap kerül.

Nem nagy ideje annak, hogy buzgó munkálkodással és fáradhatatlan tevékenységgel tölti be a csanádi egyházmegye püspöki székét és igazán kitüntető, nagyjelentőségű esemény lenne a harminchat éves püspök érseki kinevezése. Most, hogy a püspök a katolikus internátus felavatására Aradra érkezett, alkalma volt az Aradi Közlöny munkatársának beszélgetést folytatni a főpappal.

Glattfelder Gyula dr. az internátus felavatás ünnepélye után készséggel fogadta munkatársunkat, de már jó előre sietett kijelenteni:

— Hallom, hogy velem óhajt beszélni. Igazán sajnálom, de nem mondhatok semmit. Nem is tudok semmit, ami önöket érdekelné.

— Eminenciás uram, mondotta munkatársunk, talán kegyeskedne meghallgatni néhány kérdést.

— Ohó — nevetett a püspök. — Azt elhiszem, hogy vannak kérdései, de én nem felelhetek. Tudom jól, hogy miről szólnak azok a kérdések.

Arra a kérdésre, hogy más ügyben, mint az, amelyet sejt, hajlandó-e nyilatkozni, Glattfelder így válaszolt:

— Egész mostani aradi tartózkodásomat a templom ügyének szenteltem. Holnap délelőtt sorra járom mindazokat a helyeket, amelyeket a templom céljára a város megjelölt. Kiválasztjuk a legalkalmasabbat, de hogy melyik telek lesz a legalkalmasabb, azt ma még nem tudom. Semmiféle előzetes elhatározásom nincsen a telek kérdésében. Annyit mondhatok, hogy bizom a holnap eredményében: sikeresen döntő lépést tehetünk isten segítségével az új plébánia templom ügyében.

— Reméli e eminenciád — kérdezte munkatársunk — hogy az új templomot felépítése után, mint csanádi püspök szentelheti be?

A püspök sajtóságos, jellegzetes fejartásával csendesen mosolygott erre a kérdésre, de egy pillanattal utóbb ismét komoly arcot öltött és ismét kitért a határozott válasz elől. Nem kívánt még burkolt formában sem felelni arra, hogy várja-e, hiszi-e, tudja-e kalocsai érseki kinevezését.

— Legbensőbb vágyam és reményem, hogy ezt a templomot én szentelhessem fel Isten dicsőségére — válaszolta keletes hangon.

Ez a válasz, amely után a főpásztor bucsuzott, természetesen nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy Glattfelder már mint kalocsai érsek jön el felszentelni a csanádi püspök aradi templomát.

HIREK.

— Hilmi pasa a Balkán háboruról. *Budapestről* jelentik: Az ujonnan kinevezett bécsi török nagykövet, Hilmi pasa ma a Pester Lloyd munkatársa előtt nyilatkozott a török helyzetről és a kihallgatásáról. Kijelentette, hogy ma adta át az udvarnál a királynak a megbízó levelét és a király a legnagyobb jó akarattal és kitüntetéssel fogadta az ő jelentkezését. — Törökország — mondotta Hilmi pasa — azt a javaslatot tette, hogy az ellensegeskedést szüntessék be és a béketárgyalásokat kezdjek meg, mert elérkezettnek látja az időt a harcnak befejezésére. Az indítvány folytán megkezdett tárgyalások azonban eddig semmi eredményre nem vezettek. Tény az, hogy a nagyhatalmak a háboru kezdetén mind a statusquo fenntartását hangoztatták, most pedig a háboru mostani állása következtében ezen nézetükkel felhagytak s ez különös érzelmeket keltett. *Ausztria-Magyarország magatartása*, mely mely szintén a változott viszonyokhoz alkalmazkodott, *Törökországot egyenesen bámulaliba ejtette*. Ő felsége ma délután *Mavrogeni Sándor* volt bécsi török nagykövetet bucsukihallgatáson fogadta. Felőrával később pedig Hilmi pasa új török nagykövetet fogadta első kihallgatáson. Mindkét kihallgatás a szokásos nagy ünnepélyességgel ment végbe, a testőrség teljes díszben volt.

— A protestánsok és Csernoch. Most már kétségtelen, hogy a lemondott Vaszary Kolos hercegprímás utóda Csernoch János lesz. A legmagasabb magyar főpapi méltóságnak ilyen módon való betöltése nem kelt általános megnyugvást a protestánsok körében. Bizonyosság erre *Zsilinszky Mihálynak* az ágostai evangélikus egyház egyik vezető férfiának A Nap munkatársa előtt tett eme nyilatkozata:

— A felekezeti békének nagyon sokat fog ártani, ha Csernochoz csakugyan kinevezik hercegprímásá. Csernoch nem az az ember, aki ezt a magas és fontos állást, szerintem, képes volna jól betölteni. Egész multja olyan, hogy a felekezeti béke fentartására nem sok jót ígér. Már az Apponyi féle népiskolai törvény tárgyalása idején sokat ártott a vallási békének. Egy csendes ülésen, amelyen a képviselők ásitozva hallgatták a szónokokat, felállt Csernoch és egy szakasz beiktatását javasolta. A módosításhoz nem szólt senki Apponyi felállt és csak ennyit mondott: *elfogadom*. Ezzel a több felekezetre nézve nagyon káros szakasz, amely megengedi a külföldi apácák és tanító szervezetek bejövételét, bekerült a törvénycikkekbe.

— Közjegyzői kinevezés. Az igazságügyminiszter *Pálmai Lajos* dr. aradi kir. közjegyző-helyettesét Kisjenőre kir. közjegyzővé nevezte ki.

— A magyar gárda új kapitánya. Bécsből jelentik tudósítónk: A magyar testőrség gárda kapitányává, az elhunyt Eszterházi Alajos herceg helyébe a király *Gaudernak* lovassági tábornokot fogja kinevezni.

— Barabás Béla jelölése. Az aradi függetlenségi párt végrehajtó bizottsága ma délután ülést tartott, amelyen az első és második kerületben megüresedett városi képviselői hely betöltésével foglalkoztak. Mivel Barabás Bélát az első kerületben szándékoznak fölléptetni s mivel Barabás Aradon csak holnap nyilatkozik a jelöléséről, tehát ma határozathozatal nélkül oszlott szét a bizottság. Hétfőn újból összegyűlnek és akkor döntenek.

— Az állam és az aradi Kulturpalota. Hétfőn, november 11-én érkezik Aradra *Szalay Imre* báró muzeumigazgató, a Muzeumok és könyvtárak főfelügyelőségének alelnöke, akit ma nevezett ki a király bárónak, *Mihalik József* előadó és *Hüll* műépítész társaságában, hogy a kulturpalotára vonatkozó kérdésekben megállapodásra jusson a várossal.

— Az új adótörvényről. *Róka József* pénzügyigazgató vasárnap délelőtt tizenegy órakor a Lloyd-társulat dísztermében nyilvános előadást tart az új adótörvényről.

— Eugénia császárné — Barth Lajosnak.

Már sok szó esett nemcsak a magyar, hanem a külföldi lapokban is Barth Lajosnak, az Aradról külföldre származott amatőrnek „Die Wolf” című autogramgyűjteményéről. Ebben a valóban páratlanul álló könyvben egymás mellett állanak a leg-hirnevesebb kortársak kéziratái aláírásai, Ferenc Józseftől kezdve Manuelig s Menzeltől Rodinig. Legújabbban a nyolcvanhétéves Eugénia császárné, III. Napoleon özvegye írta be nevét a könyvbe s Barth mester máris utban van Amerika felé, hogy Wilsonnak, az új elnöknek aláírását megszerezze. Barth a következő táviratot külte erről az Aradi Közlönynek:

London, 38:2—1918. 8 17/49.

Nyolcvanhétéves Eugénia császárné hosszú kihallgatáson ma hasonlíthatatlan könyvembe írt kiváló emlékek kitüntetés; holnap utazom Wilson elnökhöz Amerikába. Szülőföldi hű ragaszkodással Barth.

— Felebbezések a megyei virilis névjegyzék ellen. Aradmegye törvényhatósági bizottságának 1913. évi virilis tagjait még máig sem foglalhatták végleges lajstromba, aminek az az érdekes oka, hogy rendkívül nagy számú felebbezést adtak be a legtöbb adófizetők névsorának megállapítása ellen. Hetekkel ezelőtt a vármegye igazoló választmánya összeállította a legtöbb adót fizetők névsorát és azt, illetve annak egy nagy részét az Aradi Közlöny közölte is. Miután a közleményünkben a hétszáz koronánál kevesebb adót fizetők nem voltak felsorolva, ezek közül sokan felebbezést adtak be a névsor összeállítására ellen abban a hitben, hogy nincsenek benne a hivatalos lajstromban. Ezt a sok felebbezést és a szokásos felszólalásokat még nem intézték el. A bíráló választmányt azonban még november folyamán összehívja *Urbán Iván* főispán és akkor véglegesen összeállítják a virilis megyebizottsági tagok névsorát.

— Salac Béla temetése. Általános és mély részvételt keltett az egész városban *Salac Béla* nyugalmazott kuriai bíró tragikus elhunytja. A tragikus végzet ért kuriai bíró hozzátartozóit ma nemcsak a város és megye, hanem az egész ország köréből felkeresték az elhunyt jóbarátai a tisztelői részvétükkel. A boldogult temetése holnap, szombaton délelőtt 10 órakor lesz a felső temető házából.

Temesvárról jelentik: A temesvári kir. törvényszék bírói kara részéről a temetésen részt vesznek: *Virág Béla* dr. elnök, *Gardánovits Sándor* kir. ítélőtáblai bíró, *Simonfay Emil* dr., *Menczer Rezső* dr. és *Fehér Antal* kir. törvényszéki bírák, *Probst János* és *Szávits Sándor* dr. jegyzők. A ravatalra a temesvári kir. törvényszék tagjai a következő felirású koszorút helyezték: Felejtethetlen elnökének — a temesvári kir. törvényszék. A temetésen képviselteti magát a temesvári kir. ügyészség is, amelynek nevében *Jörg Endre* kir. ügyész helyez koszorút a koporsóra. A temesvári ügyvédi kamara és az ügyvédszövetség temesvári osztálya szintén képviselve lesznek a temetésen. Az ügyvédi kamara a következő felirású koszorút tette a ravatalra: Tisztelete jeléül — a temesvári ügyvédi kamara. A temesvári ügyvédszövetséget a temetésen *Reiner Géza* dr. és *Láng Béla* dr. fogják képviselni.

— A Társadalomtudományi Társaság aradi fiókjá vasárnap délután ismét rendkívül érdekes felolvasást rendez. Ezúttal az aradi közönség kedves ismerősét, *Nádai Pál* dr. budapesti író és tanárt látja viszont az előadói asztalnál. A neves tudós most tért vissza nagy külföldi tanulmányutjáról és frissen szerzett tapasztalatairól fog érdekesnek ígérkező előadása keretében beszámolni. „Az életművészet” a címe szabadelőadásának, mely fokozott érdeklődésre tarthat számot, tekintve, hogy tudományos problémát vonz, könnyed, amellet irodalmi formában fog fejtegetni. Az előadást a városháza közgyűlési termében tartják meg folyó hó 10 én, vasárnap délután 5 órakor. A belépés, mint minden felolvasásra, melyet a Társadalomtudományi Társaság rendez, teljesen díjtalan és vendégeket is szívesen látnak.

— Az elmebajos ember távirata. *Buda-pestről* jelentik: Tisza István gróf ma délelőtt a képviselőházban egy Nagyváradról küldött táviratot kapott, amelyben csupán ez az egy szó volt: „Jövök.” Tisza ügyet sem vetett a névtelen táviratra. Este kilenc óra tájban azután egy izgatott viselkedésű fiatalember jelent meg Tisza lakása előtt a városligeti fasorban és erővel be akart hatolni Tisza dolgozó szobájába. Amikor a szolgaszemélyzet kiutasította, tombolni, dulakodni kezdett és végre is rendőrrel kellett elvitetni. A rendőrségen megállapították, hogy *Enyedi Kálmán* a neve, nagyváradai ügyvédjelölt, hosszabb idő óta súlyos elmebajban szenved. Egyebek között azt beszéli, hogy Tisza István fogadott fia. Bevitték a lipótmezei tébolydába. Enyedi Nagyváradon kereskedősegéd volt, de közben szorgalmasan tanult, magánúton elvégezte a jogot és ügyvédjelölt lett. A tanulással annyira megerőltette agyát, hogy súlyos beteg lett, visszatért a kereskedősegédi pályára, de itt sem tudta kenyerét megkeresni elmebaja miatt. Az utóbbi időben már veszélyesre vált betegsége, amely most teljesen kitört rajta.

— Egy aradi fényképész jubileuma. *Weisz Hugó*, a kitűnő aradi fényképész, kinek nevét az egész országban jól ismerik, most ünnepli meg fényképész működésének huszonötödik évfordulóját. Weisz Hugó azok közé az emberek közé tartozik, akik művészi hitvallásuknak élnek s konvenciót semmi tekintetben sem tesznek. Weisz a legmagasabb művészi fokig fejlesztette mesterségét, külföldi tanulmányutakat tett, bejárta Németországot, Amerikát, hogy mindig a legújabbat, legjobbat és legművészebbet produkálhassa. Fáraózásiának gyümölcse nem is maradt el: a tizenötödik képkiallításon vesz most részt s a tizenöt kiállításon egymásután nyerte el a legértékesebb díjakat. Legutóbb a zsűri egyenes felszólítására vett részt a londoni nemzetközi kiállításon s nem kisebb kitüntetés érte azzal, hogy a kiewi nemzetközi kiállításon egyik beküldött képe, mint a katalógus műmelléklete szerepelt. Mindenben a modern fényképezés híve s ő volt egyike azoknak az utódoknak, akik a magyar fényképezetet modern irányba terelték. A fotóművész ez alkalommal képeiből nagyobb tárlatot rendez, még pedig egyszerre három helyen: az első csoport az atelier kapualjában van kiállítva, a második a műteremben, a harmadik pedig a pályaudvar első osztályú várótermében. A képeket ma mutatta be Weisz Hugó a sajtó képviselőinek, az aradi fotó klub és a képző és iparművészeti társaság tagjainak, akiknek körében a gyönyörű kiállítási képek nagy tetszést keltettek. 564

— Akinek Gáj a világ közepe. Az aradi rendőrségen ma előállította egyik őrjárat Salamon Albert 38 esztendő, nagyváradai születésű foglalkozás nélküli egyént, skit évekkal ezelőtt csavargás és koldulás miatt kitiltottak a városból. Salamon zavaros beszédéből nem lehetett megállapítani, miért tért vissza Aradra, mert Szathmáry Béla dr. rendőrbíró kérdésére nyugodtan azt felelte, hogy őt direkta Jézus küldötte, hogy békét hirdessen és a nőtlenség érdekében fejtsen ki nagyszabású akciót. Jézust különben a legutóbbi időben kereste Egyiptomban, Törökországban is, de minthogy ott háború van, eljött Gájba, lévén ez a világ közepe. Négy napi elzárásra ítélte a szerencsétlen eszelőst a rendőrbíró és büntetése letöltése után eltoloncolják Aradról.

— A nyomorba jutott aradi könyvelőnek a közölt felhívás folytán újabban Halmos Dezső Arad. gyűjtése a Városi kávéházban 118 kor. 50 fillér, Osztreicher Nándor cég tisztviselői Szolnok 10 koronát, Vizművek zárgondnoksága tisztviselői Arad 5 koronát, Reich Gyurika Arad 4 koronát, Grosz Erzsike Battonya 2 koronát küldöttek hozzá. Eddigi gyűjtésünk 122 korona, ehhez hozzá a mai 139 korona 80 fillér, összesen 261 korona 80 fillér.

— Corvin könyvnyomdai műintézet, Lányi Izsó értesíti igen tisztelt rendelőt, hogy könyvnyomdáját Deák Ferenc-u. 39. sz. alól *Deák Ferenc-u. 33-34. sz. alá* helyezte át.

— Az autóbussz utasai és az ételhordó edények. (Panaszos levél.) Nem a szegény embert, hanem a szegény közönséget huzza még az ág is. Akkor, mikor a közszükségleti szerek általában megdrágultak, még a város is rá rak a terhek alatt már-már roskadozó közönség vállára egy újabb terhet: drágítják az autóbusszt. Azok, akiknek igazán pénz az idő, akik nem nélkülözhetik ezt a gyors közlekedési eszközt, kénytelen-kelletlen be fognak törődni ebbe is. De ha már drágítják a menetdíjat, akkor joggal követelhetjük, hogy a közönség kényelmére is tegyen az autóbussz-igazgatóság valamit. Első sorban is az ellen tiltakozunk, hogy „Tessék előre menni, csak előre” kiáltással harminc embert zsúfoljanak be egy-egy autóbusszba. Másodszor véget kell vetni annak az anomáliának, hogy ezekbe a zsúfolt autóbusszokba aztán déltájban betuszkolnak még ételhordó-edényeket vivő cselédeket, boyokat is. A máskülönbön kitűnő erőleves ugyanis a jármű egy-egy zökkenésénél kifröccsenve három-négy közelben álló hölgy, vagy ur ruháját teszi tönkre. Nem szabadna megengedni azt se, hogy boyok és cselédleányok élő baromfiakkal szálljanak fel az autóbusszra. A baromfiaktól ugyanis nem lehet rossz néven venni, hogy nem tudnak szalon, illetőleg autóbusszkepesen viselkedni, de az utasok igenis joggal bosszankodhatnak, ha az autóbussz kénytelenkedés emlékeképp pecsétet visznek haza a ruhájukon. Talán utasíthatná az igazgatóság a kalauzokat, hogy azokat az utasokat, akik ételhordó csészéket, vagy élő baromfiakat visznek, az imperiálon helyezték el. Egy autóbusszből előfizet.

— Modern ékszerek, műtűvös tárgyak nász, alkalmi ajándék, dísz tárgyak, evő és ivókészletek ezüstből, világhírű gyártmányú órák szolid árban beszerezhetők Igaz Sándor elsőrangú ékszerésznél Arad, Andrassy-tér, Minorita-palota. Telefon 321.

— Szenzáció Nordisk-dráma az Apollóban. (Paylander s Fröchlich Elza fellépte). Megemlítettük már, hogy művészi eseménye lesz holnap, szombaton Aradnak: az Apolló-színház bemutatja „Az erősebb” című 3 felvonásos Nordisk-drámát, amelynek két vezető szerepét Fröchlich Elza, a szépségéről világszerte ismert dán színésznő és Paylander, a kopenhágai királyi színház nagytalentségű hőse játszik. A színház iró-dája a következőkben ismerteti a színre kerülő dráma kivonatát meséjét: A szép fiatal, de különködő Hohenfeld grófnő megismerkedik egy Burus nevű előkelő származású fiatalemberrel. A grófnő szeszélyes kívánságainak mindenben eleget tesz a környezete, kivéve Burus, aki hideg marad a szép nővel szemben, habár szépsége reá is mély hatást gyakorol. Egy ízben nagy társaság van együtt a grófnőnél. A vacsora végére a grófnő nagy meglepetést helyez kilátásba. És tényleg, amint kimennek, nagy meglepetés vár rájuk. Egy pompás vashíd áll a kertben, annak a tetején egy autó.

— Kotányi féle paprika, kávé, tea felülmulthatatlan. Egyedüli elárúsító Robitsek József, József főherceg-ut 3.

— Betörés. Krón Lajos szatócs, nagyváradai uti üzletébe ma éjjel eddig ismeretlen tettesek betörték és 90 korona pénzt, valamint élelmiszert és dohánytermékeket loptak el. A rendőrségi keresi a tetteseket.

— Medgyaszay Vilma a világhírű kabaret művésznő így ír a dr. Biró-féle Havasi-Gyopár krémről: Kedves Doktor Ur! Az Ön által készített „Havasi Gyopár Crém” a legkitűnőbb arc krém! Mindenkié ajánlhatom. Kitűnő tisztelettel Medgyaszay Vilma. 5093

— Deutsch Sándor okl. táncitanító második tánckursusát *follyó évi november 11-én, hétfőn* kezdi meg az ipartestület dísztermében, melyre beiratkozásokat már most elfogad naponta a táncintézetben, vagy Bercsényi M. utca 18. sz. a. levő lakásán. 6471

— Papírfeldolgozó vállalat Ingusz I. és Fia Arad (vár) cs. és kir. katonai fegyház a nagybani kalap-, csomagoló-, koszoru- és cukorka-dobozok gyártását megkezdte. Kérjük előforduló szükségletnél árajánlataikat kikérni.

— Uri hölgyközönség szives figyelmébe ajánlom angol és francia női divat termemet *Karpelesz Irén Aulich Lajos-utca 20. sz. I. emelet.* 7285

— A legmegbízhatóbbak a Messenger-boyok. Telefon 816.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Kinevezés. Az igazságügyminiszter Lászlóffy István dr. ujaradi járási főszolgabíró a temesvári kir. ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottá rendelte ki.

§ Elutasított kártérítési kereset. *Balogh István* aradi lakos Zsófia-utca 4. számú háza 1908-ban leégett. A vizsgálat megállapította, hogy a tüzet egy mozdonyból kipattant szikra okozta. A mintegy 7000 korona kárból biztosítás útján csak 3000 korona térült meg s így Balogh 4000 korona erejéig kártérítési keresetet indított az államvasutak ellen. A pör váltakozva folyt, míg most a kir. Kuria elvi jelentőségű döntésében kimondotta, hogy a M. á. v.-ot ilyen esetben nem terheli kártérítési kötelezettség.

§ Megvádolt uriasszony. Néhány hónap előtt megemlékeztek arról a lapok, hogy Fehér Sándorné, született Szeberényi Julia Máv. hivatalnok felesége ellen Görögi Róza cselédleány feljelentést tett azért, mert az uriasszony állítólag úgy megverte a cselédleányt, hogy az a szenvedett sérülések következtében több hétig kórházban fektet. A lefolytatott vizsgálat alapján az aradi kir. ügyészség súlyos testi sértés büntette miatt vád alá is helyezte Fehérné, kinek ügyében ma tartották a főtárgyalást. Még mielőtt az érdemleges tárgyalást megkezdheték volna, Krenner Zoltán védő indítványozta a vádlott elmebeli állapotának megvizsgálását. Miután a törvényszék a kerelemnek helyt adott, a tárgyalást elnapolták.

§ Az aradi bérnyilkosság. Az aradi kir. törvényszék ma folytatta a nadabi bérnyilkosság ügyének tárgyalását. A tanúk vallomásai a vádat támogatják s magát a tényt illetőleg már a vádlottak sem tagadnak. Ma délelőtt befejezték a bizonyítási eljárást s *Morocza Dénes dr. kir. ügyész* a gyilkosság kísérletére vonatkozó kérdés feltevését indítványozta. A védők kérték még a szándékos emberölés kísérletére és a súlyos testi sértésre vonatkozó kérdések feltevését. A kérdéseket holnap szövegezi meg a törvényszék s így valószínűleg holnap ítélethozatalra kerül a sor.

§ A szegedi gyufagyári robbanás. *Szegedről* jelentik: A szegedi gyufagyárban történt katasztrófa ügyében ma hirdette ki a szegedi törvényszék az ítéletet. A bíróság *Schwetz Ferenc* igazgatót felmentette a vád alól, *Kühmel Ernő* üzletvezetőt és *Wolf Gyula* gépész gondatlanságból okozott 11 rendbeli emberölés és 21 rendbeli testi sértés büntetésében találta bűnösnek és ezért *Kühmel Ernőt egy évi börtönbüntetésre* és 2200 korona fő és 420 korona mellékbüntetéssel sújtotta, *Wolf Gyulát* pedig másfél-évi börtön büntetéssel és 2200 fő és 420 korona mellékbüntetéssel.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az aradi ipartestület ma azzal a kérelemmel fordult a városhoz, hogy a fa- és fémipari szakiskola új hajlékának létesítése alkalmából forduljon a törvényhatóság a kereskedelmi miniszterhez és kérje, hogy az iskola kebelében állítsa fel az építőipari szakot. A terjedelmes be-

adványban igen behatóan indokolja meg az ipar-
testület ennek a fontos kérdésnek felvetését és a
város közönsége bizonyára eleget is tesz és meg-
szerzi Arad részére az iskolát.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 8.

A téli idő úgy látszik állandósul, ami mező-
gazdasági szempontból kedvezőtlen, mert az őszi
vetésekkel nem készültek el teljesen.

A gabonázlet irányzata szilárduló.

Elkelt a mai piacon:

1600 mm. buza	20'00—20'80
1500 mm. tengeri	11'00—12'00
Rozs	18'00
Árpa	19'00
Zab	18'60

Az árak száz kilogrammonként koronákban ér-
tendő.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, november 8

Készáru.

Amerika 1 1/2 olcsóbb. Kínálat, vételkedv gyenge,
8000 mm. változatlan.

Határidő.

	Dél zárlat	3 órai zárlat
Buza 1913. Áprilisi	11.78—11.79	11.80—11.81
Rozs 1913. Áprilisi	10.42—10.43	10.42—10.43
Tengeri 1913. májusi	7.87—7.88	7.89—7.90
Zab 1913. Áprilisi	10.72—10.73	10.76—10.77

Az árak 50 kilónként számítva.

Budapesti értéktőzsde (nov. 8.)

Magyar hitel	787.—
Osztrák hitel	606.—
4% koronajáradék	84.70
Osztr.-magy.-államvasúti	668.50
Jelzálogbank	415.—
Leszámitolóbank	511.—
Hazai Bank	284.—
Magyar Bank	539.50
Keresk. Bank	3710.—
Rimamurányi	704.—
Salgótarjáni	715.—
Közuti Vasut	658.—
Városi Villamos	370.50

Bécsi értéktőzsde (nov. 8.)

Osztrák hitel	604.50
Magyar hitel	787.—
Osztrák-magyar államv.	672.—
Déli vasut	104.50

A Temesvári Lloydársulat terménycarnokának
hivatalos árjegyzése. (Árak 100 kilogrammonként korona
értékben.) 1912. nov. 8. Buza 75 kilogrammos 20.10—20.20,
76 kilogrammos 20.30—20.40, 77 kilogrammos 20.40—
20.50, 78 kilogrammos 20.50—20.60, Rozs (prima) 18.35—
18.40, (közép) 17.85—17.95, Árpa (erősítő) 19.45—19.95,
(takarmány) 18.25—18.35, Zab (prima) 19.90—20.00, kö-
zép) 19.10—19.20, Tengeri régi, (magyar) 20.00—20.10,
(román) régi 20.00—20.10, Burgonya 100 kgr. (fehér)
5.60—5.70, (rózsá) 6.30—6.40.

Felelős szerkesztő:

Bolgár Lajos.

NEMZETI SZINHÁZ.

Szombaton, 1912. november hó 9-én:

C) Bérlet.

C) Bérlet.

A szép gárdista.

Operette 3 felvonásban. Írták: Landesberg S. és Willner
Miksa. Fordította: Tábori Ernő. Zenéjét szerzte: Berté
Henrik. Karnagy: Tilger Árpád. Rendező: Polgár Sándor.

SZEMÉLYEK:

Dorottya	Kállay J.	Diana	Dióssy N.
Róland	Huszár K.	Péter	Hajdúka L.
Biebersheim	Benkőné	Kyffhausen	László E.
Merze	Balázs B.	Seeböck	Várnainé

Kezdeté este 1/8 órakor.

APOLLO SZINHÁZ

az Andrassy-téri új Lloyd-palotában.

Uránia Magyar Tudományos Színház aradi színházpadi
Ma szombaton, 1912. november 9-én:

1. Mozgófénykép újság. A legújabb világesemények. —
2. Az erősebb. Társadalmi dráma 3 felvonásban. —
3. Pitke hipnotizál. Kacagtató.

Az előadások kezdete délután 1/2 órától folytatón
gosan 11-ig tartanak. — Helyárak: Páholy, ülésen-
ként 1 kor., zártszék 1 kor., I-ső hely 80 fillér, II-ik
hely 60 fillér, III-ik hely 40 fillér, IV-ik hely 20 fill.,
— Gyermekek a IV. hely kivételével a felét fizetik.
Műsort ingyen kapni a jegyszedőknél. — Saját zené-
kar. — Ruhatár. — Buffet.

URÁNIA

Mozgófénykép színház.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Ma szombaton, 1912. november 9-én:

1. Polidor nőül. Humoros. —
2. A 11-ik parancsolat. Ne zavard felebarátodat, amidőn mézesheteit éli. Vig-
játék három felvonásban. —
3. Mama. Egy színész nő
szerelemi regénye. Három felvonásban.

Előadások délután 1/2 órától kezdve esti fél 12 óráig.
A hölgyek kéretnek a nézőtérben kalap nélkül meg-
jelenni. — Minden előadáson katonazenekar játszik.
Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fill., III. hely
60 fill., IV. hely 40 fill., V. hely 20 fillér.

NYILTTÉR.*

Megszűnik a bágyadtság.

Bármennyire feldicsérnek is mindenféle szert. a
legtöbb ép oly hamar eltűnik, mint amilyen ham-
mar keletkezett. Nincs irántuk senkinek sem
bizalma, mert nem mutathatnak évek hosszú
során át elismert sikerre és kipróbált jó ha-
tára. Egész másképp áll a dolog a Scott féle
Emulsióval, amely már 36 éve úgy az orvosok,
mint a nagyközönség körében a legkitűnőbb
erősítő szer gyanánt ismeretes.

Munkával túlhalmozott emberek részére,
akik bágyadtságuk dacára sem pihenhetnek,
nagyon ajánlatos a

SCOTT féle Emulsió

néhány héten át való szedése. A
készítmény jótékony hatása az ét-
vágyra és a testi erőre csakhamar
észrevehető lesz és ezzel a szel-
lemi erő felfrissülése együttjár.

De valódi Scott-féle Emulsióknak kell lennie.

Egy eredeti üveg ára 2 korona 10 fillér. Minden gyógyszertárban kapható.
Ha ezen lapra hivatkozva 50 fillér értékű bélyeget küld Scott és Bowne
G.m.b.H. címére Wien, VII. akkor egy gyógyszertár utján próbaadagot küldünk.

Telefon
335.

Telefon
335.

Kutányi J., Arad,
Vörösmarty-u. 1. sz. veszem.

Mondjuk ki végre:

Igy nem lehet már tovább: éjjel-nappal nincsen
nyugtóm. Bekötött nyakkal járok komoly betegség
nélkül, ugatásan köhögök, el vagyok nyálkásodva
s a nyálka nem akar oldódni. A-t hiszem jó lesz
egyszer már megkísérlni a Fáy fele valódi sződeni
Ásványpasztilla használatát, ami a szomezedőknek
is használt, hogy végre nyugtunk legyen éjszaka
és egészséges leszek megint. Anna, elmegy majd a
gyógyszertárba, vagy a drogeriába és hoz egy ska-
tulyával 1 korona 25 filléért s majd megátjuk,
nem lesz-e vége ennek a kínlásnak!

Limbbeck János és Fia

első m. kir. szab. érokoporsó-gyára és temetés-rendező
intezeteiből.

Arad, színház-épület Városi és megyei telefon: 95.

Alulírottak szomorodott szívvél tu-
datják a szeretett és felejthetetlen jó test-
vér, nagybácsi és rokon

SALACZ BÉLA

nyug. kir. curiai bíró urnak,

1. évi november hó 7-én délelőtt 10 óra-
kor, életének 67-ik évében történt jobb-
létre szenderültét.

A boldogult földi maradványai no-
vember 9-én d. e. 10 órakor fognak a
felső temető halottas csarlokában a róm.
kath. egyház szertartásai szerint beszen-
telteni és az ugyanottani családi sírkert-
ben örök nyugalomra tételni.

Az engesztelő szent mise a boldogult
lelki üdvéért november hó 12-én delelőtt
10 órakor fog a főtsz. minori a-tyák
templomában az egek Urának bemu-
tattatni. 4808

Nyugodjék békében!

Arad, 1912. november hó 7-én.

Salacz Gyula, özv. Bodányi Józsefné született
Salacz Mária, Salacz Sarolta, testvérei. Bodányi
László, Bodányi Ödön, Pecháta Endréné szül.
Bodányi Mária, ifj. Salacz Gyula, Salacz Iván,
Szalay Gyuláné született Salacz Erzsé, Faragó
Istvánné született Salacz Ilona, Salacz Béla, unoka-
öcscsei és hugai. Pecháta Endre, Szalay Gyula,
Faragó István.

EREDETI

Angol Rumok,
angol és orosz

TEÁK,

Cognacok, liqueurök,
Rum és liqueur essen-
ciák a legjobb minő-
ségben kaphatók ::

TÖRÖK ANDOR

ÉS TÁRSA 7371

:: drogeriájában ::

Arad, Andrassy-tér 20.

Mévjegyek

esinos kivitelben készülnek az ARADI NYOMDA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG könnynyomdájában.

Nyílttér.

Értesítés.

7397

Irodámat

Deák Ferenc-utca 5. szám alól
Eötvös-utca 1. szám alá
(Rozsnyay-ház)

helyeztem át.

Obláth Béni.

Ha divatos és jó ruhát,

cipőt, kalapot akar olcsón venni
forduljon bizalommal

Korányi Jenő

Szabadság-téri üzletéhez.

**Egy csésze
kávében sem**

szabad a pompás „Valódi“: Franck:
kávépótléknak hiányozni, mely fű-
szeres ízt és szép színt ad. A minő-
ség kiadóságot, olcsóságot és izletes-
séget tartalmaz.

Gyár Kassán.

Tartozik ■ Követel
praktikus

kézi zsebfüzet

kapható az

Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Ára 20 fillér.

Cipő különlegességek

Iványi Menyhért

Aradon, Forray-utca

Eredeti amer. férfi vagy női
fekete vagy barna 13 K.
Antilop divat magas cipő 14 K.
Eredeti angol kalapok nagy
választék Gyukits kalap 10 K.
Női vagy férfi sevró cipő 9 K.

8451

Egy 2 középiskolát végzett 14 éves

ügyes fiu

nyomdász-tanulónak

felvétetik.

23181—1912. kh. sz.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy a nagy-
méltóságú m. kir. keresk. minisz-
ter ur 75845/VI.—D—1912. sz. ren-
deletével megengedte, hogy Arad
állomáson kirakott áruknak a pályau-
dvarról való elfuvarozása, valamint
a cukorrépa küldeményeknek a
pályaudvarra való befuvarozása és
a rakodással felemert munkálatok
további elhatározás-ig vasárnapokon
is egész napon át minden további
korlátozás nélkül végezhető.

Arad, 1912. évi október 31.

Greén, s. k.
h. főkapitány.

Butor végkiárusítás!

Már csak **három finom háló**
és ké- ebéző szobaberende-
zésem van, a melyeket feletle olcsó
áron végkiárusítok. Kérem a n. é.
közönséget, hogy vevőszándékaik-
kal engemet felkeresni sziveskedjen.
Tisztelettel: 7334

Varga József

Arad, Kápolna-utca 6/b.

Ad 1912. V. 208/4.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött ezennel köz-
hirre teszi, hogy a körösbökényi
kir. járásbírósnak 1912. évi V.
208/1. sz. végzése folytán Dr. Grozda
Aurél ügyvéd által képviselt Codrul
tak. pénztár felperes részére 6000
kor. tőkekövetelés s jár. erejéig
elrendelt kielégítési végrehajtás
folytán alperestől lefoglalt és 740
koronára becsült ingóságokra a kö-
rösbökényi kir. bíróság 1912. V. II.
208/1. számú végzésével az árve-
rés elrendeltetvén, annak a kö-
rábbi vagy felülfoglaltatók köve-
telése erejéig is, amennyiben azok
törvényes zálogjogot nyertek volna,
alperes lakásán, Susányfalván, a
község házában leendő megtartására
határidőül 1912. évi november hó
22. napjának délelőtt 11 órája ki-
tűzetik, amikor a bíróilag le-
foglalt 1 gőzmozdony és cséplő-
szekrény 1/3 része és 1 triór s
egyéb ingóságok a legtöbbet ígér-
őnek készpénzfizetés mellett, szük-
ség esetén becsáron alul is el fog-
nak adatni.

Felhívtnak mindazok, kik az
elárverezendő ingóságok vételára
ból a végrehajtató követelését meg-
előző kielégítettséghez jogot tartá-
nak, hogy amennyiben részükre a
foglalás korábban eszközöltetett
volna és ez a végrehajtási jegy-

zőkönyvből ki nem tűnik, elsőbb-
ségi bejelentéseiket az árverés
megkezdéséig alulírt kiküldött
írásban vagy pedig szóval bejelen-
teni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdet-
ménynek a bíróság tábláján tör-
tént kifüggesztését követő naptól
számíttatik.

Kelt Körösbökény 1912. évi no-
vember hó 6. napján.

Györffy Gyula,
kir. bírósági irodatiszt,
mint bírói kiküldött.

7334

2 szobás udvari lakás

konyhában vízvezetéssel, 7410

kiadó

a Flórián-u. 6b. sz., 3. ajtó a.

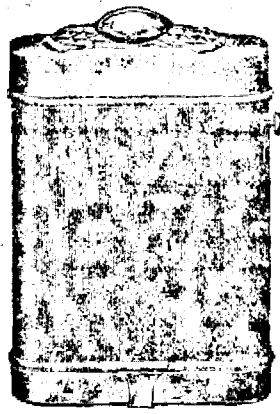
Ugyanitt mintegy 160.000 köb-
méter malterhez és betonhoz való
homok eladó, köbméterre 15 fillér.

Villanyos zseblámpa

mindig friss
töltéssel.

Villany-
berendezé-
sek, villany-
csatlakozók.

Dynamó-
gépek, vil-
lanymotórok
olcsón
kaphatók

Kalmár Józsefnél

Arad, Salacz-utca 2. sz. 8111

Steiner Ilonka

női divattermék 3794

1912. november elsejétől
Weitzer János-utca 19. sz. l. em.

helyezte át.

2559/2—1911., 1952/1—1912.,
2174/1—1912. V. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az
1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értel-
mében ezennel közhirre teszi, hogy
az aradi kir. járásbírósnak 1911.
Sp. III. 1320/4, 1912. Sp. III.
901/2., 1912. Sp. III. 1186/2. számú
végzése által Kruppa Károly,
Weisz Vilmos és Weisz Márton
végrehajtatók javára Kun Antal
és neje ellen összesen 457 korona
54 fillér tőke és járulékaik erejéig
elrendelt kielégítési végrehajtások
alkalmával bíróilag lefoglalt és
1675 koronára becsült fegyverek
és butorokból álló ingóságok nyil-
vános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a helyszínén,
vagyis Aradon, Magyar-utca 26.
sz. a. leendő eszközölésére 1912. évi
november hó 9-ik napjának delután
4 órája határidőül kintűzetik és ah-
hoz a venni szándékozók ezennel
oly megjegyzéssel hivatnak meg,
hogy az érintett ingóságok ezen
árverésen az 1881. évi LX. t.-c.
107. §-a értelmében a legtöbbet
ígérőnek becsáron alul is eladatni
fognak.

Az elárverezendő ingóságok
vételára az 1881. évi LX. t.-c. 108.
§-ában megállapított föltételek sze-
rint lesz kifizetendő.

Kelt Aradon, 1912. évi október
hó 20. napján.

Török Dénes,
bírói végrehajtó.

7399

Millió

ember használja

Köhögés

rekedtseg, hurut, elnyákasodás, torok-
hurut, fullasztó és görcsös köhögés
ellen a 0251

**Kaiser-féle
mellpasztillát**

„3 fenyőjegygyel“

6100 bizonyítvány orvosoktól és
magánemberek elismerő le-
vele a legjobb ajánlás a
biztos sikerre és közkedvelésre. —
Egyetlen hasonló készítmény sem tud
ilyen hatást elérni különösen kellemes
és jóízű cukorka. — 20, 40 és 60
filléres dobozban.

Kapható: Gutori Földes Kálemen, Hajós
Árpád, Rozsnyai Mátyas, Brauer Fülöp, Voj-
tek Kálmán és Ring Lajos gyógyszerárakban
Arad, Zombory János gyógyszerárakban a Szent-
háromszöghez Újszentanna, Adler gyógytár-
ban, M.-Pécska, Ors Rezső Pankola, Toffert
Károly gyógytárakban Edecs, Krausz Elemér
gyógytárakban Glogovác, — Zsigmondovics
Géza Iris gyógytárakban Lippa, Vojtek és Weisz
drogeriája Arad, Roxim János gyógytárakban
Ó-Pécska és Székely Zoltán gyógytárakban
Csersző, Bauer K. gyógytárakban Kovermes.

Ezen rovatban minden azo egy-
eseri beiktatásának ára 4 fillér,
vastagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóváltás: 1912. október 22.
Kiadóváltási szám: 151. sz.
Szerkesztőség: 357. sz.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utalványon küldendők — a szelvényen a szöveg ellen — avagy levélbélyegekben. Tudakozásnál a hirdetés száma mindenkor közlendő. Levélbeli megkötésenként (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosítással szolgál a kiadóhivatal, ez esetben, válaszbélyeg csatolandó. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számított. Minden szó 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelzendők. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetést a kiadóhivatal kívánatra díjtalanul megszerkeszti. **HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRAIG VÉTEK FEL.**

Ajánlatokhoz,

melyeket valamely jellege alatt küldenek a kiadóhivatalba, ne tessék eredeti okiratokat mellékelni, mert érvénytelenül semmiféle felelősséget nem vállalunk. Azokat az ajánlatokat, melyeket az apróhirdetés megjelenésétől számított 4 héten belül el nem visz, a kiadóhivatal megsemmisíti.

ÜZLETEK.

Egy jó menetelő
szatócs üzlet azonnal eladó. Bővebbet Ferenc-tér, Karolina-utca 1. szám, az új polgári iskola mellett. 7325

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Házulajdonosoknak
nélkülözhetlen lakói nyilvántartására egy házbérfőkönyv és lakbérkönyvecske, melyek Pichler Sándor könyv és papirkereskedésében kaphatók. Szabadság-tér 1. Telefon 808. 5811

Valódi Kölmí vizek

ruha, haj, fog, és parketta kefék, ugyancsak francia gumi különlegességek kaphatók jól és olcsón Róna Jenő cégnél, Andrassy-tér 18. sz. Telefon 283. sz. 3291

Uri szánkó

keveset használt eladó. Értekezni Vass Józsefnél Ujaradon. 7364

Perzsa kabát

sürgősen eladó. — Megtekinthető Joanovits Antal szücsmesternél. 7374

Petroleumos herdőkat

veszünk azonnali és későbbi szállításra a legmagasabb napi áron. Schenk és Társa ügynökség, Arad. 7357

60 hl. jó kertü új bor

eladó Merkle Manónál, Kürtös. 7386

Egy biliárd-asztal

és egy automata, olcsón eladó Engelhardt József kávé, Elek. 7392

Egy teljes

vendéglői felszerelés biliárdal, sürgős elköltözés miatt, eladó, darabonként is. Megtekinthető: özv. Zerdik Rigobertnél Soborsin. 7395

Eladó fűgázszékelyka.

Egy teljesen új 50 köbméter fűtőképességgel bíró Révai-féle gázszékelyka reflektorral 45 koronáért eladó Solymos Testvéreknél, Kölcsey-utca 6—7. 7398

Liköraromák

mindenféle legfinomabb kávéházi likörök előállítására Vojtek és Weismál. II-5251

OKTATÁS.

Angol nyelven

alapos oktatást adok az esti órákban. Könnyű módszer. Cim a kiadóhivatalban. 7385

Női főnök,

ajtók, legjobb, legdivatosabb mintákban Vojtek és Weismál. II-5251

LAKÁST KERESNEK.

Keresek a Boros Beni-téren, vagy ennek közvetlen közelében egy 3 szobás lakást fürdőszoba és mellékhelyiségekkel, esetleg udvar is lehet, május 1-re. Bővebbet 919. számú telefon szám alatt. 7393

KIADÓ LAKÁS.

Karolina-u. 8. sz.

alatt 4 szobás lakás azonnal eladó. Bővebbet ugyanott. 7256

Egy szép butorozott szoba

két személynek, esetleg konyhasználattal is, a Szabadság-térhez közel, 22 K. kiadó. Bocskai-tér 3. sz. 7387

Fényes parket

nyerhető Vojtek és Weisz hírneves parket-viasz használatával. II-2551

5280—1912. pm.

Hirdetmény.

Chirke Vilmos th. b. tag elhalálozásával az I. kerületben megüresedett th. bizottsági tagsági hely választás útján leendő betöltését Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottság 25618/734—1912. szám alatt kelt határozatával elrendelte.

A megválasztandó bizottsági tag megbízatása 1913. évi december hó 31-ig terjed.

A választás napja 1912. évi november hó 17-ike. A választás d. e. 9 órától d. u. 4 óráig fog megtartatni. A szavazás titkos, szavazólapok útján történik.

A választás helye a városháza délkeleti földszinti kisterme. A választás elnöke dr. Steinhard Mór, helyettese dr. Priegl István jegyzője: dr. Angel István.

Az I. kerületbe a következő utcák tartoznak:

Andrassy-tér, Árpád-tér, Asztalos Sándor, Aczél Péter, Besze János-utca, Bocskay-tér, Bocskó-utca, Boros Beni-tér, Csernovist Péter, Chorin Áron, Damjanich, Eötvös-utca, Erzsébet királyné-körút, Fa-utca, Falerakóhely, Farkas, Hajo-utca, Hal-tér, Háromveréb-, Hunyadi utca, József főherceg ut, Jókai-tér, Könyök-utca, Luther-utca, Maros-utca, Gróf Apponyi Albert-ut, Ovár-tér, Petőfi-, Radnai-, Simonyi utca, Szabadság-tér, Szél, Szekeres, Szent Pál, Tabajdy Károly, Tehén (belváros), Téli, Thököly-Imre-utca, Városház-tér, Vörösmarty, Zoltán-utca, Aradvár. Arad, 1912. évi október hó 26.

Varjassy,
polgármester.

Nyomtatványok

izléses és esinos kivitelben készülnek

Az Aradi nyomda r.-t. nyomdájában

INGATLAN.

Zimándi-utca 13. számú

ház a fűtőház közelében, kedvező feltételek mellett, eladó. Bővebbet ugyanott. 7380

ALKALMAZÁST KERES.

Uri házasság ügyében.

Dáskál Magdolna okleveles szülész, vizsgázott masszírozó ajánlkozok kizárólag uri házakhoz. Tökölly Imre-u. 5. ajtó 8. (volt Halász-utca). 7313

Házivarrónő

ajánlkozok csakis intelligens házakhoz Aulich Lajos-utca 16. szám F. J. cím alatt. 7350

ALKALMAZÁST NYER.

Egy ügyes

kifutó fiu heti fizetés mellett, nyomdánkban alkalmazást nyer.

Azonnali belépésre

keresek egy szakképzett, ügyes és gyors kiszolgáló vegyeskereskedő segédet és egy tanoncot, ajánlatokat kérem Ponta Demeter Temeskövesd, u. p. T-Aga. 7362

Egy 2 középsikolát

végzett, 14 évet betöltött ügyes fiu nyomdász tanulónak felvétetik.

KÜLÖNFÉLE.

Krebes Gyula

arcképnagyítási ügynök jelentkezék Batthyányi-utca 27. szám alatt 8 napon belül. 7375

Kiadó

egy nagy pincehelyiség raktárnak, bornak, vagy bármily célra. S. Hátár-u. 9. 7391

Férges baromfiak

megtisztulnak Vojtek és Weisz baromfi féreg porától. II-5251

Krausz Paulin

színházépület, első aradi 112000 kötetből álló kölsönkönyvtárába magyar, német, francia és angol ujdonságok nagy számban beérkeztek. Ugyanitt minden folyóirat, divatlap bérletben és egyenként kapható. Telefonszám 511. 4541

Férges baromfi ólak

teljesen megtisztulnak Vojtek és Weisz baromfi-féregpusztító szerétől. Siker garantirozva. II-5251

Zálogház-

bél vétetnek arany-, ezüst- és ókzettárgyak

Farkas Streicher J.

Arad, Tökölly-tér 1. sz. 331

Taxameteres

Bér-autok

Telefonszám
816

2891
Szolgálat: reggel fél 6 órától éjjel 12 óráig.
Garage: Deák Ferenc-utca 8. sz.

765—1912. g. sz.

Árlejtségi hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a Szent Antal-utca Schone csatornájának elkészítése iránt f. év november hó 11-én d. e. 10 órakor árlejtsést tart.

Kikialtási ár: 2000 korona.

Bánatpénzül leteendő a kikialtási ár 10%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtsésen részt venni csakis írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyujtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtsési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtsési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtsést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeének 1912. évi november hó 4-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

URÁNIA

1912. november hó 9., 10.

A 11. parancsolat

„Ne zavarj felebarátodat, amidőn mézesheteit éli.“

Vígjáték 2 felvonásban.

„MAMA.“

Egy színésznő szerelmi regénye.

3 felvonásban.

URÁNIA

1912. november hó 9., 10.

7143

Amerikai és angol formájú
gyermek, leány és fiu **cipők**,
vizhatlan

Vadász cipők

Őszi és téli, női és férfi cipők
a legjobb minőségben és leg-
újabb formában.

Valamint a világhírű

SALAMANDER-CIPŐK.

Egységárban

1908

K 16-50 és K 20-50 árban.

Kizárólag

WEINBERGER JÁNOS-NÁL

ARAD ÉS TEMESVÁR.

Divatjukat multa visszamaradt áruk félárban.

Déli Gyümölcs és Zöldség árucsernok

november 9-án 7328

megnyílt

Marosparti Áruház mellett

Asztalos Gábor-utca 5. sz.

és naponta friss házi kenyér kapható. Tisztelt vevőközönség becses pártfogását kéri tisztelettel

Dupák Jánosné.

Legolcsóbb és legjobb cipő beszerzési forrás Aradon, Boros Béni-tér 2. szám

A n. é. közönség szives figyelmébe ajánlom saját készítményű

férfi-, nő- és gyermek-cipőipari vállalatot, hol állandóan dúsz választékot tartok mindennemű legdivatosabb és legtartósabb cipőkben legolcsóbb árakban. Megrendelések gyorsan és pontosan elkészíttetnek. 5041

Czernóczky Imre,
uri- és női cipész.

Elsőrendű asztali alma

legnemesebb fajtából, kilója 35 fillér, egy 5 kgmos postacsomagot próbaként K 220.-ért szállít 6398

Max Pauly, Köflach Steiermark.

Pathefonok

és Pathe-lemezek, a legújabb felvételek, kedvező fizetési feltételek mellett kapható

Koch Dánielnél

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz. a Fehér Kereszt-tel szemben. 6199

Alkalmi vétel és eladások

ékszertárgyakban

arany és ezüstneműekben, Arad legnagyobb óra- és ékszerraktár

Deutsch Izidor

Óra- és ékszerész
Weitzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák

arany és ezüstneműk, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételnek vagy más tárgyra átcsereíttetnek.

Telefon 488. Telefon 488.

KÁVÉ
nyersen vagy frissen pörköelve.

TEA
legfinomabb fajokból keverve.

RUM
eredeti és saját töltésű üvegekben csakis az

ATLANTIKA
KÁVÉ ÉS TEABEHÓZATALNÁL.
Arad, Andrásy-tér 20. sz. a. kapható.
Telefon 609. szám.

ÚJ NYOMDAVÁLLALAT!

Telefon sz. 733

Van szerencsém a nagyérdemű közönség és m. t. ismerőseim szives tudomására hozni, hogy **Aradon, Weitzer János utca 9. sz. (Városi elemi leányiskola épületben)** a legújabb gépekkel és a legmodernebb betűkkel felszerelt

7259

Névjegyek
legszebb kivitelben azonnal elkészíttetnek.

NYOMDAI MŰINTÉZETET

létesítettem. :-: Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat ugymint: Ügyvédi, kereskedelmi és alkalmi nyomtatványokat, részvényeket, takarékbetéti könyveket, üzleti könyveket, a legprecízebb kivitelben, szolid árak mellett. — E téren szerzett tapasztalataim garanciát nyújtanak, hogy igen tisztelt megrendelőim igényeit a legnagyobb megelégedésre kielégítem.

Telefon sz. 733

Szives pártfogást kérve vagyok minden tisztelettel:

REINER BÉLA

ARAD, Weitzer János-u. 9. szám.

Aradi Nyomda Részvénytársaság könyvnyomdája, kőnyomtatás és betűöntés részlegével